

నాటకాలు

భక్తి, జ్ఞాన, పురాణ, జానపద

మార్కండేయ నాటకము

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కృష్ణ మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శిక్షు

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాదే

గురు గౌరీమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు పీఠలక్ష్మీంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు శ్రీలింగ స్వామి

గురు లాహిరీ మహాశయి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు హాయి బాలా

గురు ఆరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమహార్య

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్పుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020050015224

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

*** సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు ***

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none">Rashtrapati BhavanCMU-BooksSanskritTTD TirupathiKerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none">INSA	<ul style="list-style-type: none">Times of IndiaIndian ExpressThe HinduDeccan HeraldEenaduVaartha	<ul style="list-style-type: none">Tamil Heritage FoundationAnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Author's Last Name																														
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Year																														
1850-1900					1901-1910					1911-1920					1921-1930					1931-1940					1941-1950					1951-
Subject																														
Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...																						
Language																														
Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu																						

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తయేనమః

య మ గ ర్వ భం గ ము

అ ను

మార్కండేయ నాటకము.

ఇ డి

సుప్రసిద్ధ నాటకగ్రంథకర్త యగు

కేతవరపు రామకృష్ణశాస్త్రిచే

రచింపబడియె.

పల్లిపర్తి

కందులగోవిందశాస్త్రి

బెజవాడ, కృష్ణాజిల్లా.

మొదటికూర్పు 1000 పేజీలు.

కాకినాడ:

కోటమర్తి చినరఘుపతిరావుగారిచే

కాకినాడ ముద్రాక్షరశాలయందు]

మద్రాసు పబ్లికేషన్.

1925.

పాత్రములు.

పురుషులు.

మృకందుడు.

వశిష్ఠుడు.

నారదుడు.

జాబాలి.

బ్రహ్మ.

యముడు.

శివుడు.

మార్కండేయులు.

నంది.

భృంగి.

మునిబాలకులు.

చిత్రిగుప్తుడు.

యమభటులు.

స్త్రీలు.

మరుద్వతి.

కాత్యాయని.

శీలవతి.

సుశీల.

నాం ది'

మ. ప్రమధు ల్గొల్వగఁ బారతీరమణి తా ♦ వామాంక భాగంబునన్
రమణీయస్థితినుప్ప శ్వేతగిరిపై ♦ రాజ్యలుకనూర్చి సు
భ్రమభీతు ల్పెనివైవ వేడుకొను నూ ♦ ర్కండేయ శోకధ్వనిన్
విమలుండై విని వాని గాచుశివుడా ♦ పేమె న్నిముగాంచుతఁ.

[నాండ్యంతమున సూత్రీధారుడు సభ్యులపై పుష్పాంజలింజల్లి.]

సూత్రీ—పూజ్యులైన యోసభ్యులారా! మే మీ దినమున పరిష్కార,
శివాజీ, రామదాస, పాంచాలీమానసంరక్షణాది సుప్రసిద్ధ
నాటక గ్రంథకర్తయు పండితజనవిధేయుడును లక్ష్మీనర
సింహాచల గురుత్వతీయ పుత్రుండును నగు కేతవరపు రామ
కృష్ణశాస్త్రిచే రచింపఁబడిన మార్కండేయ నాటకము నాడఁ
దలంచితిమి గావున మాప్రదర్శనము చెట్టి లోపములున్నను
దయతో తమింతురుగాక. మరియు గ్రంథకర్త మీతో
నిట్లు మనవి జేసికొనుచున్నాడు.

గీ. బాలుడను శాస్త్రవిజ్ఞాన ♦ పరమశక్తి
హీనుడను నాడు గ్రంథము ♦ చెట్టివైన
తప్పులుండిన మన్నింపు ♦ దండ మిడుదు
ధన్యమతులార విబుధావ ♦ తంసులార.

మా కింక సెలవొసంగుడు.

(నిష్క్రమించును.)

ఈనాటకమును కొంతభాగముగాని సంపూర్ణముగగాని పద
ర్శించువారు గ్రంథకర్తయొక్క వ్రాతమూలకమును అధికారపత్రికను
పొందకుండ పదర్శింపగూడదు.

ఇట్లు,
కేరవరపు రామకృష్ణశాస్త్రి,
బెజవాడ, కృష్ణాజిల్లా.

శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తయేనమః

య మ గ ర్వ భ ం గ ము

అను

మార్కం దేయ నాటకము.

ప్రథమాంకము.

ప్రథమ రంగము.

[అరణ్యము. నారదుడు పాశుచు బ్రవేశించును]

1 వ అనుబంధము.

నార. —

గీ. గర్వపూరితులై నట్టి ♦ శీలుషమతుల
గర్వభంగంబుఁ గావించి ♦ త్కౌఠ్యమున
చురుణగణంబు నెల్లను ♦ నొలఁగఁజేసి
సస్పృహబుల విల్పులే ♦ శక్తికాదె.

భువనములయందు | దెంతెంతవారికిని జగదంబులఁగల్గించి దుష్టులఁబరిభ
వించి సాధువులకుఁ గీర్తిఁదెప్పించు నన్ను లోకులు కలహభోజనుడ
న్నను జగదంబుల బెట్టెడి సన్యాసియన్నను తంపులచూరి తపసియన్న
నందురుగాక. పెట్టవలసిన జగదంబులఁ బెట్టనేవలయును. దుర్మార్గ
శిక్షణము సాధుజనరక్షణము లోకోద్ధరణమే ప్రధానముగాగల నాకల
హములను జూచి సజ్జనులు నిందింతురా? అహా ! నాకింతకన్నయానంద

మేదికలదు. త్రిమూర్తు లంతవారిని నైతము కలహజాలమునఁబడదోసి
నారలు ఘోరముగఁ బోరాడుచుండ ననుమనుండి బ్రహ్మానందసుఖము
ననుభవించు నాకింతకన్న వేరుభాగ్య మున్నదా? అట్టివన్న సరకుఁ
గొనక నీ యముఁ డింత వివేకహీనుడై పలుకవచ్చునా? చతుర్దశ
భవనములయందును పుష్కపాపములను విమర్శించువాఁడు తానట
తానొప్పుకొనినఁగాని యెంతటి మహాపుణ్యుండును బావనుడేకాడట.
ఎట్టి జీవితైశ్వర్య మరణనమయమునకుఁ దనలోకమునకు వచ్చియే
తీరవలయునట. బ్రహ్మాతన కెంత యధికార మొసంగియున్నను దానిట్లు
గర్వపూరితుడై వివేకముచెడి పలుకవచ్చునా? ఇంత యాత్మశ్లాఘాప
రాయణచూరక విడువరాదు. ఏని దుర్బుద్ధినివదలఁగొట్టి గర్వభంగం
బును గావించియే తీరవలయును. ఇందులకెట్లు పన్నవలయును (ఇందుక
యోజించి) ఇట్లగుగాక. మృకండుఁ డనపత్యుఁడగుట బ్రహ్మలోకావలో
కన కుతూహలుండు చని తద్వారపాలక తిరస్కృతుడై తనపర్ణశాలం
జేరి చింతించుచున్నవాఁడు. నే నిప్పు డాతని కడకేగి సంతానముకలుగు
మార్గమునుజూపించి వచ్చెదగాక. పైకార్యము తర్వాత యోజితము.
ఇదేపోయెదను.

(నిష్క్రమించును.)

2 వ అనుబంధము.

ద్వితీయరంగము:—పర్ణశాల.

మరుద్వతీ మృకండులు విచారముతో గూర్చుండియుండురు.

(3 వ అనుబంధము.)

మృకం—ప్రాణేశ్వరీ! నేనేమిచేయుచును? ఏనాడైన నిట్టియవమా
నము ప్రాప్తిపనున్నదనుట నూహించితి నే? సుఖములను బరి
త్యజించి యాసలనన్నింటిని విసర్జించి మనోవాంఛలఁ జెకలించి

నిశ్చలచిత్తముతోఁ దపమునెనర్పఁ జాలియు నట్టిభాగ్యమునం
దజాలనైతిని. చిన్నతనము నుండియుఁ గడుభక్తిమై గురుశు
శ్రూషయొనర్చి సాంగోపాంగముగ వేదాధ్యయనమొనర్చి తప
స్విద్యనందులకు ఫలిత మీనాటి కిట్టి పరాభవాగ్ని పాలగుట
యేగా !

మరు—నాథా ! నాదుఃఖము నెవ్వరితో మనవిజేసికొందును? మీరే
గిన కొలఁదిగడియలకే యనసూయూది మునికాంతలు మనకుటి
రమునకే తెంచిరి. వారి నెదుర్కొని తోడ్కొనివచ్చి కూర్చుండఁ
బెట్టి సంభాషించుచుండ వారందరును నన్ను బాసీయం బిమ్మని
యడిగి నేనొసంగఁబోవుతరి నన్ననపత్యగా నెఱింగి వంధ్యవగు
నీచేతి పాసీయంబుల మేమొల్లమని వెడలిపోయిరి.

మృకం—అహా ! పురిసినపుండుపై కారముచల్లినట్లు మరలనిదొక్కటి
యా? కట్టా ! నాకేటి కీదినమున బ్రహ్మలోకంబున కేగవలయు
నను బుద్ధిపుట్టె. విధియొక్కచెయిదము లెంతబలీయములు.

ఉ. ఏటికిసత్యలోకమున † దెంతయుఁ జూడజనించెవాంఁ టా
నేటికిపుత్రిపుత్రికల † నియ్యకొనండు పితామహుండు నే
నేటికివారితోడఁ జన † నెంచితి నాకిది యేటిభ్రాతృ యీ
చేటిటుసంభవించునని † చిత్తమునందుఁ దలంపనైతి హా.

దేవా! సురశ్రేష్ఠా! మాకిట్ల నపత్యదోషముఁ గల్పింప నేల. భవదీయ
ద్వారపాలకముఖంబున నిల్చువరింప నేల. ఎంతచదివిననేమి ఎంతఘోర
తపంబులఁజేసిననేమి? ఒక్కగడియలోఁ బూడిదఁబోసినపన్నీరయ్యె.
సంతతానందప్రదమై యష్టాంగయోగులకైన నందరానిదై యనేకబ్రహ్మ
ర్షిగణసేవిత దేవేంద్రాదిసకలగీర్వాణ కీర్తిభగిత నవరత్న సీరాజిత
పాదారవిందుడైన పితామహునకు నివాసస్థానమై నయా సత్య

లోకమున కేగు ప్రాప్తిమనకబ్బదుగా. కాంతా! మనయిర్వరిజన్మంబులును నేటికి నిరర్థకములైనవి. తుదకొక్కయతిధిని సత్కరింపజాలని యొక యభ్యాగతికింత యన్నోదకముల మెసంగుటక ర్హతలేని నిర్భాగ్యుడనై తిని. ఏటికింక మనతపస్సులు? ఎవ్వరుసంతసించుదురు? దర్శింపజలకడుగఁ బోయిన వడగండ్రవాన యనునట్లాయె నాయీయడియాస.

మరు—వాధా! ఏటి కిట్లు వాపోయెదరు?

మ. జపము జేసితి మెతయేని మహితాం ♦ చద్వివృతీర్థంబులకా
ద్రోపదీర న్బలుమార్లు గుంకులిడి చా ♦ నంబు ల్నదాచేసినా
ముపయోగం బొకయితకానబడదో ♦ హా! నాధ మర్భాగ్యమే
మొ పరేశుండు కృపారసమ్ము మనపై ♦ పూరింపజాయెక కటా
మనదరదృష్టవశంబున మనకాభాగ్య మబ్బడయ్యె. దానికి మనమేమీ చేయఁగలము? ఈశ్వరనిర్ణీతమింతయే యని తలంచి తూష్ణీంభావమును వహింపవలయును.

మృకం—సతీ! మన కిప్పుడు తూష్ణీంభావము కాక వేరు కర్తవ్య మేమున్నది.

గీ ఎంతపుణ్యమొనర్చిన ♦ సంతఫలమె

మనకు లభించుఁ గలదని యానసమునఁ

దలంచి యూరకయుండుటే ♦ తలరుబోడి

మనకుఁ గర్తవ్య మనుకొమ్ము ♦ మందగమన.

మరు—లట్లయిన మన కీజన్మమున సంతానభాగ్య మదృష్టమేనా?

మనల నీ పున్నామనరకమునుండి తప్పించు ఘనులేలేరా?

మృకం—సాధ్వీ! ఎంతవెట్టిదానపు? కొద్దినోములునోచి యెక్కువఫల ముకోరిన లభించునా మనపూర్వజన్మకృతసుకృత మత్యల్పమని యెఱుంగవా? మనమిర్వరమును మందభాగ్యులమను మాటను మరచితివా?

మరు—

కం. ఏపాప మొనర్చితిన్

యేపిల్లలజననికిఁ బితఁ ఁ ఁడఁ బాపితిన్

యాపాపకర్మ ఫలముల

నీవుడమని యచు భవించిఁ మృతినందెన నేన్.

అత్యంతప్రేమాస్పృశులైన యే తల్లిబిడ్డలను నిర్మలవిచార సముద్రమున
మునంగున బ్లాడబాపి వారి శోకశాపంబులకు గురియైతి నోకదా!

మృకం—అర్థాంగీ ! విచారింపకుము. ఈ జన్మమున కింతయేమని
తలంపుము.

మరు—నాధా! ఏ మఁటిది? ఈజన్మమున కింతేయా? ఈ కష్టమునుండి
మనలనెట్లు తేర్పఁగల మహానీయులే లేరా? ప్రపంచకమునందెం
లేనీ పాపములకును బ్రాణియశ్చిత్తమచున దొమ్మిటుడునుగదా!
ఏవేలైన మనలఁ గావరాడా? ఏరా శాబద్ధులము కావలయును.

సీ. భక్తజనాభీష్టఁ పారిజాతంబగు

మాధవుఁ డేలేడఁ మనలఁ గావ

సకలబంధసమూహఁ సంహారకుండగు

శంకరుఁ డేలేడఁ చక్కఁ జేయ

నమ్మినవారిఁ గఁ ర మృదురక్తితోఁ

సోచెడుధాతయెఁ బోవరాదె

పరమభక్తిని దమ్ముఁ భజించువారికి

వరమిచ్చు నిఖిలదేఁ పతలు లేరె

ధరణినిభవంత ఏవనఁ చ్చరణమనఁగఁ

గరముచేకట్టి పాలించుఁ ఘనులులేరె.

పరమధర్మము న్బాలించుఁ వారులేరె

అక్కటా! యెందు కీచింతఁ నంద మీకు.

ఎద్దియైన నుక్కవెరపూహిపుడు. బుద్ధికిసాధ్యముకాని కార్యములుండవు
మృకం— ఎంతయాలోచించినను నాకేదియు దారిపాడగట్టకున్నది. ఆప
ద్బాంధవులెవ్వలైన మనకు దారిఁ జూపించినకలదు. లేకున్న
మనగతియింతే.

(జెరలోపల వీణాగానము)

మరు—ప్రాశ్నశ్వరా ! ఎచ్చటకో వీణాగానము వినవచ్చుచున్నయది
వింటిరా?

మృకం—(ఆకర్ణించి) వసతా ! అయ్యది బ్రహ్మమాససపుత్రుఁడును
పరమతపోఃస్థాగరిష్ఠుఁడు నగు నారదుని హస్తభూషణై పృథా
శించుచున్న మహతీనాదము. అదిగో ఆ మహాత్ముఁడు కూడ
వచ్చుచున్నాఁడు.

[ఁ, వేశము నారదుఁడు]

(4 వ అనుబంధము.)

మృకం— } (అంజలిబద్ధులై)
మరు— } సమస్కరింతురు.

మృకం—మహాత్మా!

సీ. తత్కాలమందుఁ బా ♦ తకముల హరియింప

దగుసాధనంబు నీ ♦ దర్శనంబు

ముందుఁగల్గెడి శుభ ♦ ములకు సంపదలకుఁ

దగుసాధనంబు నీ ♦ దర్శనంబు

పూర్వజన్మార్జిత ♦ పుణ్యలేశమునెన్నఁ

దగుసాధనంబు నీ ♦ దర్శనంబు

కష్టసంఘంబులఁ ♦ గడచుట కిలలోన

దగుసాధనంబు నీ ♦ దర్శనంబు

దేహభారికి నీదగు ♦ దివ్యదర్శ
నమున మూ డుకాలములంగు ♦ విమలమైన
శుద్ధతన బ్రకటనఁజేయు ♦ చుండుగాదె
ప్రకటనద్గుణ సాంద్రీ నా ♦ రదమునీంద్రీ.

(ర వ అనుబంధము)

నార—పూజ్యులగు మునిదంపతులారా! మీకుం గుశలముకద మీ జప
తపస్సాధ్యాయానుష్ఠాన కర్మాచరణాబున కంతరాయంబులు
రావుకదా !

మృకం—బ్రహ్మర్షి చంద్రీమా ! భవదీయ కృపాకటాక్షవీక్షణ విశే
షంబున మాకు సర్వశుభంబులు సేకూరు. చూ జపతపంబుల
కేమియు నంతరాయములు కలుగవు. తలవని తలంపుగ నేడు
మాకు మీ దివ్యదర్శనలాభము కలుగుటవలన నిర్ఘాతపాతము
వలె సహింపరానిదై యాకస్మికావమానగునకు పేతుభూ
తమై హృదయశ్యేమై వేధించు మహాక్షిప్తంబునండి వెలికి
వచ్చుటకుఁ దగిన యాదరువు దొరకెవని తలంచితిమి. అనిర్వా
చ్యమైన యానంద ముప్పతిల్లె.

నారి—మృకండమునీంద్రీ ! అట్టి మహాకష్ట మేమివచ్చినది?

మృకం—త్రీకాలవేదివగు నీకెఱుంగరానిదికలదా ! ఊరక నానోటఁ
బల్కింపవలయునను తలంపు.

నార—(జ్ఞానదృష్టిఁజూచి) సత్యలోక వృత్తాంతమునకా నీవీంతవంతఁ
జెందుట ! ఎంతవెట్టివాఁడవు. అవమానమా ! నీకా ! జితేంద్రీ
యుడవైన మహర్షి వయ్యును నీ కీదేహాభిమానము వదలినది
కాదే.

ఉ. ఎంతటి వెట్టివాడవు ము ♦ సింద్రీ మనంబున జ్ఞానదృష్టిచే
 సుంతగ యోజనల్పలిపి ♦ చూడుము సీ కెఱుగంగరాని దొ
 క్కింతయులేదు ధర్మమది హీ ♦ నపు పాకృతబుద్ధిచేత ని
 ట్లింతగఁ జింతనొందగను ♦ నేమికతంబూ వచింపుచూ పెసన్.

ఎద్దియైన నొక్కయవస్థాంతరము సంభవించినప్పుడు బుద్ధిచేత దానిం
 దొలగించుకొన వలయును గాని పాకృతజడునిభంగి నీవుకూడ నిట్లు
 విచారించనగునా? *

మృకం—దేవా ! యిది యెఱుగని లోపముకాదు. కాలవశమునఁ
 గల్గిన బుద్ధిమార్పు.

నార—అట్లయిన దీనికొక్క యపాయమును వచించెద నాలింతువా?
 మృకం—తపోధనా ! హితోక్తులను వచించెదనన్న వినని వెంగలి
 యుండునా?

నార—ఎఱుగఁడువు గదా ! త్రింశత్కొటిదేవతాస్తూయమానమై
 యసంఖ్యాకమహర్షి సంశేవితమై పావనమై విశ్వేశ్వరునకావా
 సమగు వారణాశీ తేజ్రమును మీ రిర్వురు నచ్చటికేగి యాదే
 వునిదస్కించి తత్ప్రాంతారణ్యమునఁ దపం బొనర్పుడు. మీ
 కోరిక సిద్ధింపఁగలదు.

మృకం—దేవీ! వింటివా? లెమ్ము. తపోధనులవాక్యమునుబాలింతము.

నార—మునిదంపతులారా ! “శుభస్యశీఘ్రం” అనునట్టిదియే పృథ్వా
 ణముహూర్తము. కాన భక్తసంతానాశీలుడైన పరమేశ్వరుని
 దర్శించి పోవుదములెండు.

(5 వ అనుబంధము.)

(నిష్క్రమింతురు.)

తృ తీ య ర ం గ ము.

(అరణ్యము—మృకండ మరుద్వతులు పర్యవేళము)

6 వ అనుబంధము.

మృకం—

శా. కాంతా ! చూడుము దేవదారు బదరీ ♦ ఖర్జూరహింతాలస
త్సంతానామల కాదివృక్ష సమితిన్ ♦ సౌజన్య సద్విభిమా
కాంతప్రస్ఫుట దివ్యభేచరకిలా ♦ రావాన్వి తంబై యదే
సంతోష ప్రిదసారసాదిఖగ సం ♦ చారంబుఁగాసారమున్.

ప్రాణేశ్వరీ ! ప్రకృతిశిథిలమై స్వాభావిక దైవసృష్టివిలాసముం జూటు
చున్న యీ కాననంబురు జూచితివా ?

మరు—మనోహరా ! మీరన్నది నిక్కమా. బుద్ధిసాధ్యంబులైన
మానవ కార్యంబులకును బరమేశ్వర కల్పిత పంచభౌతిక
విశ్వవిలాసమునకును హస్తమశకంబులకున్నంత భేదమున్నది.

సీ. ఋతుభేదముల చేత ♦ సతము కాలమునకు

భిన్నరూపములఁ గ ♦ ల్పించు నెవఁడు

పంచభూత సహాయ ♦ పరమసాధనమునఁ

జిత్రీకార్యంబులఁ ♦ జేయు నెవఁడు

మానవాతీతంబు ♦ లైనవిశ్వాదుల

నిరుప మానమున నే ♦ ర్పఱచు నెవఁడు

కర్మాను సారంబు ♦ గా జీవకోటుల

ఫలము లనుభవింపఁ ♦ బంపు నెవఁడు.

ఒకని నేడ్పించి నవ్వించి ♦ యొక దరిదురీ

సమిత ధనవంతునిగఁ జేసి ♦ యమరు నెవ్వఁ

డట్టి సువిలాసు పరమేశు ♦ నమలచరితు

కృత్యములముందు నరకృత్య ♦ మెప్పుఁ దగునె.

అందుచేతనే నా కీయరణ్యము కడుసంతసము నాపాదించు చున్నది.
దీవికేమిగాని యొకనీయవిముక్త వారాణశీ ష్టేత్రమొత దూర
మున్నదో.

మృకం—సతీ ! ఇంకెంతయో దూరమున్నదను కొంటివా ? ఆ విన
బడుచున్న దేమియో యెఱుఁగుదువా ?

మ. సతతా నేకకుకార్యధూమ పటలీ ♦ సంహారము స్త్రష్టియా
కృతపాపాత్మక దోషకోటి హరము ♦ స్థిర్వాణసందోహపూ
జితపూతాక్షర దేవనాథతటి ♦ నీ జ్ఞేయమ్ముచుం బూత ను
ప్రత సంభావిత దివ్యశక్తి యుత ♦ మున్ భాగీరథీఘోషమున్.

అదియే విశ్వేశ్వరలింగమునకుఁ బ్రదక్షిణ మొనర్చుచున్నదో యన్నట్లు
కాశీపురింజుట్టుముట్టి ప్రవహించుచున్నదే గంగానదీ ఉత్తరవాహిని
నమస్కరింపుము.

మరు—(చేతులను జోడించి) గంగా ! మంగళ తరంగా !

మ. ప్రతము ల్దేవ గురూత్తమాగ్రిజ సుసే ♦ వర్దివ్య దానంబులన్
సతతంబున్ నెఱవేర్చియున్ సమగతి ♦ స్నాధింపఁగాలేని సం
తత ముక్తిస్థవదీయ పుణ్యసలిల ♦ స్నానంబున నాంచిరో
సతభక్తాస్వయ పోషిణీ ! హితమతీ ! నవ్యాకృతీ ! జాహ్నువీ.
మృకం—నూతా ! పరివృత సకలసురచాితా !

మ. అమితామోదము నీదు దర్శనము న ♦ వ్యానాద సందాయకం
బు మహి స్తీజలపానశక్తి సురసం ♦ పూజ్యా సదాప్రణ్యలో
కముల సలఁ జేసి పాపములఁ జ ♦ క్కాదు స్థయస్నానముల్
భ్రమిలందీర్చి తరింపఁజేయు మిదె న ♦ స్థాగీరథీ మాతరో.

దేవీ ! ఇటుచూచితివా ? నువ్వర్థవికారంబులై యంబరచుంబితోకరి
భాగ నమన్నితంబులై నిరుపమాన ప్రభాకలిత శోభాయమాన చారు
తర శృంగారాశీశంబులఁ దనరారు సౌధంబులఁగో జూచువారలకు
నేత్రోత్సవము నాపాదాపఁజేయు నీ కాశీపురవైభవ మెట్లున్నదో ?
మరు—చూచితిని. అంతకంతకు సమీపమగుచున్న కొలఁదిఁ గడు

రమ్యముగఁ గానవచ్చుచున్నది. ఈ పురీనిర్మాణ కర్తలెవరు ?
మృకం—ఇది దేవతానిర్మాణమునని మానవకల్పితము కాదు. దీని
ప్రభావము వచింప నలవికానిది.

సీ. తైర్థికజనపుణ్య ధి దాయకంబైచట్టి

కరపసద్గుణ రాసి ధి వారణాసి

సురగరుడోరగ ధి కరి కల్పితానేక

బహుచిత్రపురాసి ధి వారణాసి

ఘనపాప గుర్మాంస ధి ఖండంబు లాసక్తి

భక్తీంచు రాకాసి ధి వారణాసి

బహుళతరానేక ధి భవబద్ధ దురిత దు

ష్వాశఖండక రాసి ధి వారణాసి

పరమ మునిగణ సంతతా ధి వాసదివ్య

సారతర సురనిమ్నగా ధి సలిలవాహ

పరమ పూతయ శోరాసి ధి వారణాసి

కనుల పండువుగానదే ధి కానుపడియె.

ఓనిఖలసౌఖ్యకరీ! కాశికానగరీ!

మ. గగనాకాంతవిశాల హేమశిఖరా ధి గారాన్వితంబై దా

జగదానందకరప్రభావయుత స ధి తేనభాగ్యకల్యాణ దే

వగణానిత యశోభిరామమహిమ ధి ప్రఖ్యాతమాకాశి కా

నగరమ్మా నినుగూర్చి మ్రోక్కెద నదా ధి నందాభిఁ దేలింపవే.

మరు— పురదర్శనముచేతనే శరీరమాపాదమస్తకము పులకాంకితమై
నిర్వికల్పానందముఁ గలిగించుచున్నది. ఇంకఁ బరమేశ్వరదర్శన
మైన పిదప సంకల్పసిద్ధ్యనంతరము మనభాగ్య మనిర్వాచ్యము
మృకం— అటుచూచితివా?

మ. లలనాప్రాక్తనపుణ్యపు-ఫలమన ♦ నాజిల్లు విశ్వేశుడే
వలముంజూడుము బిందుమాధవునిదే ♦ వస్త్రానము స్నాచుమా
కలికీ! డుంతిగజేశు భైరవుని ♦ యాకామ్యార్థసిద్ధిప్రమన్
నిలయంబు న్నచుగొమ్ము ముగలనెయో ♦ నీరేజపత్రేక్షణ

మరు— నాథా! అంబర మంటి మండుచున్న యా యగ్నిజ్వాల
లెచ్చటివి?

మృకం— అర్థాంగీ అదియేమహాస్మశానవాటిక. దానికిఁ బ్రక్కనే తార
కేశ్వరుని దేవాలయముకలదు. ఈమహాక్షేత్రమున మరణించు
మానవుల కామహాదేవుడు తారకమంత్రముపదేశించి ముక్తులఁ
జేయుచుండును. దాననే యీస్మశాన మెవలెగక శవదహన
సంజనితధూమజ్వాలాసమేతమైయుండును. మనమింక జాగుసే
యక నీకాశీపురింజేరి యచ్చటిదేవతల సెలవుఁ గైకొని తపం
బొనర్పఁ బోదమురమ్ము.

(ఇద్వరు నిష్క్రమింతురు)

చతుర్థరంగము.

లలాసప్రాంతము.

[భృంగీశ్వరుడు చండిశ్వరుడు పోవేళింతురు.]

చండి— భృంగీశ్వరా! ఏమంతశీఘ్రిగతి నేగుచుంటివి?

భృంగీ — నండిశ్వరుని కడకేగుచుంటిని.

చండీ—విశేషము లేమి?

భృంగీ—పరమేశ్వరుని యనుజ్ఞయైనది.

చండీ—ఏమని?

భృంగీ—ప్రయాణమునకై సందీశ్వరుని సిద్ధముగ నుండునట్లు వచింపుమని.

చండీ—శంకరుని ప్రయాణ మెచ్చుకొకి?

భృంగీ—నీవిప్పు డూడిపడినట్లున్నాడవే ! ప్రశ్నముల సభిరముగావేయుచుంటివి.

చండీ—నీవలెనే నేను శివునకు వేడుక చెలికాడనైనచో నిరంతర మాయన సన్నిధినుండి రహస్యములను గ్రహించియుండును నాకట్టియదృష్టమేది? అయినను దీనికింత పూర్వపక్షమేల? ఇష్టమున్నవచింపుము.

భృంగీ—ఇష్టమునకు సయిష్టమునకు మాత్ర మిందేమియును రహస్యములేదే. శంకరుని ప్రయాణపు సంగతి ప్రమదగణముల కందడికిని దెలియఁగా నీకింకను తెలియనేలేదా యని యట్లంటిని.

చండీ—తెలియకపోవుటచేతనే యడుగుట.

భృంగీ—అట్లయిన వినుము. పుత్రార్థియై ఘోరతపంబొసర్చుచున్న మృకండమహామునికి వరంబులిచ్చినప్పుటకై శంకరుడును పార్వతీదేవియు నటకేగ సమకట్టియున్నారు.

చండీ—ఇంతమాత్రమున కీయాకదంపేల? ముందేవచించిన బాగుండెడిది.

భృంగీ—అట్లయిన నీచే యీనిష్ఠురమును బడువారెవ్వరు? ఇంక నన్ను వదలుము పోవలయును.

(ఇరువురును నిష్క్రమింతురు.)

పంచమరంగము:—అరణ్యము.

[సమాధిలోనున్న మృకండుడు—దేవపూజజేయుచు
మరుద్వతియు నుపవిష్టులై యుండురు.]

మరు—బహువత్సరములైనను మహాదేవునకు మాపై దయరా
కున్నది. హా! పశుపతీ! నీభక్తవాత్సల్యమును నెరపుట
కింకను తిరుణము రాలేదా! అత్యంతభక్తితో సర్వసంగపరి
త్యాగులమై యీ కీ కారణ్యమున నిన్నే శరణమని మది నెన్ను
కొని నిర్మలాంతరంగమున నిడుకొని సర్వదా భజించి స్మరించి
తరింపఁగోరుచున్న మాపై నీకేటికో దయరాకున్నది. తండ్రి
ఇంత విషమఘటితయూ?

మృకం—(కన్నులదెంచి) భోసకలలోకసంహరణకారణ! నిరంతర
చరణారవిద సేవాపరాయత్త చిత్త వివిర్గులభక్తసంతాన
పరాయణ! చిన్మదాంకిత సుజ్ఞాన ధనసౌతుష్టితో సనకసనంద
నాది మహాముని గణసేవిత సదానందరూపా! పాహిమాం
పాహిమాం.

[ఆ సమునుండి నందివాహనా రూఢులై శంకర పార్వతులు
ప్రత్యక్ష మగుదురు.]

శంక—

ఉ. చాలును చాల్పొకండముని ♦ సంతసమాయెచు నీవలెన్ దరన్
మేలుగునిష్ఠతో తన ని ♦ మేఘులుమెచ్చ తపంబావర్షగా
జాలరికేరు లెమ్మికను ♦ స్వాంతమునందలి వాంఛయే ముఖో
చాలవచింపుమయ్య ముని ♦ సత్తమ నీదగుకోర్క దీర్ఘదన్.

మృకం—(చేతులు జోడించి)

(7. వ అనుబంధము.)

దేవా! కృపా పరిపూర్ణభావా!

సీ. నేనుగా నాజన్మ ♦ మీమలేని సుయ శో
 లతి కాస్పందంబయ్యె ♦ లలితదేహ
 నేడు నా హృదయాబు ♦ నీదర్శనంబున
 నిర్మలానందాబ్ధి ♦ నిలిచియుండె
 ఇపుడేగా నాజప ♦ తపము ఫలితంబు
 కానరానాయె నో ♦ గరళకంఠ
 ఇదియెగా నా పూర్వ ♦ కృతపుణ్యఫలముచు
 గురు తెఱుగుటకైన ♦ గొప్పచిన్నె
 యజ్ఞకర్తవై భోక్తవై ♦ యఖిలలోక
 భారవాహకుండవగుచు ♦ బరగునీకు
 వందనము లర్పింతుమో ♦ వందితసుర
 మమ్ము దయఁజూడఁగా నను ♦ మమ్ముదేవ.

మరు —

సీ. ఏసామి నయనాగ్ని ♦ కిందు విల్లుఁగు కాలి
 పూర్ణాహుతిగఁ జేరఁ ♦ భోయినాహి
 ఏదేవు కోధాగ్ని ♦ కాదానవాన్వయ
 మాహుతియయ్యెచో ♦ యతిశయముగ
 నే మహాదేవుని ♦ కెసఁగుభూషణములై
 ఫణిరాజవంశంబు ♦ పరమభక్తి
 ఏమహాదేవుని ♦ వామభాగంబున
 శ్రోమహాదేవి ♦ కూరుచుండు
 పులికలాప మేదేవుని ♦ పుట్టమరయ
 పునుకమాలిక లేసాని ♦ పూలనరులు

అట్టి యోదేవ శంకర ♦ యమలచరిత
నీకు మొక్కెడి మమ్మెలు ♦ నిటలనయన.

శంక—మృకండా ! నీ వాంఛితమేమో తెలుపుము.

మృకం—దేవా ! నిఖిల జంగమస్థావర హృదయ వీధులఁజరించు నీకు
నావాంఛితమే తెలియకుండెనా ? నానోటఁ బల్కింప
వలయునను కోర్కె కాఁబోలు. అయిన నిటు వినుము.

గీ. ఘోరపున్నామ సరికిమ ♦ స్కూపమునకు
దాట సాధనమై యేరు ♦ తనరుచుందు
రట్టితనయుని దయచేయు ♦ మయ్య దేవ !
అమిత విద్యాసుగుణ యుక్తు ♦ డైనవాని.

శంక—మృకండా ! నీకుఁ బుత్రసంతతి నెసంగుట కొక్క నియ
మము కలదు. అదెద్దియంటేని విద్యావినయ శాంత్యాది
సద్గుణ సమంచితుడైన షోడశాబ్దప్రాయుని గాని దుష్టుడై
దురాచార సంచారియై జనకున కపకీర్తిని దెప్పించు దీర్ఘాయు
ష్మగుతునిగాని మొక్కని గోరికొనుము.

మృకం—మహాత్మా ! పాహియని నీ చరణముల నమ్మిన నాపై నిట్లు
దయ వడలు లేటిన్యాయము ? కులభూషణుడగు కొమరుఁ
డొక్కఁడున్నఁ జాలదే ! అట్టివానిని షోడశాబ్ద ప్రాయుని
నాకొసాగి పుత్రశోకమును సంఘటింప నుగిటివా ?

శంక—మేమేమి చేయఁగలము ? ఎవరికైనను గర్మానుసరణము
తప్పదు. దానికి మించి ఫలాఫలముల నొసంగుటకు వీలుండదు.
నీ పూర్వకృత పుణ్యమున కదియే ఫలితము. కాల విలంబన
మగుచున్నది. శీఘ్రముగ నీ వాంఛితమును దెల్పుము.

మృకం—మహాదేవా ! నాతి యెట్లైనఁ గానిమ్ము. కులనాశకుడగు
కొడుకుని గాంచఁజాల. సుపుత్రు) నొసంగుము. ఆవల వా
యదృష్ట మెట్లున్న నెట్లగును.

శంక—నీ యభీష్టము నెఱవేరును.

మరు—(పార్వతీదేవి పాదములఁబడి.)

(8 వ ఆనుబంధము.)

తల్లీ ! భక్తజన కల్పవల్లీ ! నీబిడ్డలమగు మూపై నీవే కరుణ
వదలిన మాకింకేది దిక్కు ? భవానీ ! కష్టంబు లన్నింటికంటె దుర్భర
మగు పుత్రదూఱమును చూడఁజాలను. తనయుడు కలుగలేదని చింతిం
చినన్ని దినములు గడువకమునుపే వాని మృత్యువును మేము గాంచు
టయా ? తల్లీ ! మా కీ పృథిబంధకమునకుఁ బ్రతిక్రియ నుపదేశింపక
తప్పదు. నీకార్యారంభమున కాటంకమున్నదా ? సంకల్ప వికల్పములచే
లోకముల నాడింప సమర్థురాలవు. మాతా ! నీవభయ ప్రిదాన మిచ్చు
వరకు నీపాదముల విడువను.

పార్వ—(లేనదీసి) బిడ్డా ! విధిక్పతమున కాటంకముండునా ? దానికి
చేనేమి మరియొకరేమి వేరుగ నెనర్పఁజాలము. జరుగవలసిన
కనులు కాకమానవు. అయ్యవి నీ తెఱిగింపరాదు. నీకు తుభ
మగుం గాక. నీభర్తతో స్వస్థానమున కేగుము.

(ఇరువురు సంతర్ధాన మగుదురు.)

మృకం—శేవీ ! మన ప్రాప్తి యింతయే రమ్మ పోవుదము.

(ఇరువురు నిష్క్రమింతురు.)

శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తయే నమః

య మ గ ర్వ భ ం గ ము

అను

మా ర్క ం డే య నాట క ము.

ద్వితీయాంకము.

ప్రథమంగము.

[మృకండమహామునియొక్క ఆశ్రమ మధ్యభాగము]

[సుశీల - కాత్యాయని - శీలవతి - అను మునికాంతలు వ్రవేశింతురు]

సుశీ—అక్కా! కాత్యాయనీ! మన మరుద్వతీదేవికి లేకలేక పుట్టినందులకు లక్షణవంతుడైన కొమరుడు జన్మించినాడు. ఆ యమ్మనోచిన నోముల ఫలితమెంతగాప్పది?

కాత్యాయని—నిశ్చయము. పెక్కురీతులఁ గుండి విన్న పుణ్య ప్రాంతముల నెల్ల నాచరించి పలుపాట్లకులోనై యాసాధ్వి సేటికిఁ గృతార్థులయ్యెను. శీలవతీ! నీ వాబాలుం జూచితివా?

శీల—లేదమ్మా. నేను మాజన్మస్థలమునుండి మొన్న నేగదా వచ్చితిని.

సుశీ—అదేమి చిత్రమోకాని మన మనేకమంది విప్రబాలకులఁ గాంచుచుంటిమి కాని యిట్టిశిశువును మాత్రము చూడలేదు. బాలకుఁ డెన్నఁడు రోదన మొనర్చి యెరుంగడట. తండ్రితపంబుఁజేసి

కొను ప్రజేశమునకరగి తానుకూడ నొకపీఠముపై జపము
జేసి కొనువానివలె కూర్చుండునట.

కాత్యాయన—మరియొక్క సంగతియున్నది. ఆ బాలకుని కరతలంబునద్రుశూ
లడమరుకాది చిహ్నములును ఘంటాబున నేత్రాకారముకల
యొకమచ్చయుండునట.

సుశీ—నేనువానింజూడలేదు కాని వినియుంటిని. మొత్తముమీఁద
నాబాలుఁడు వరప్రసాది యనుట నిస్సంశయము. దాననే
యా బాలకుఁడు పుట్టినది మొదలు మనపల్లెలోని వాగెవ్వరు
నతివృష్టియు ననావృష్టియు మొదలైన యీతిబాధల నెఱుం
గరు.

శీల—మరుద్వతీదేవి మనల నీదినమున వేగముగ రమ్మని వార్తనంపిన
దేమో ?

సుశీ—ఈదినమునఁ గుమారమార్కండేయుని పంచమ సంవత్సర
జన్మదిన మహోత్సవ మగుటచే పండువచేసికొని బాలకునకు
ముత్తైదువులచే దీవనలిప్పించునట.

కాత్యాయన—మనల నతివేగముగ రమ్మని వార్తనంపిన యామె తానే
యింత యాలస్యము జేయుచున్నదేమో ?

శీల—ఇంట కార్యనిర్వహణ మింకను దీరలేదు కాబోలు. అదియునుం
గాక మనవిప్రకాంత లాచారశూన్యమునుగాని కార్యము
పట్ల బద్ధకమును జూపుటగాని యెఱుంగరుకదా ?

సుశీ—అదిగో మాటలోనే యిటువచ్చుచున్నది.

[ప్రజేశము. మరుద్వతి]

కాత్యాయన—ఏమమ్మా! మరుద్వతీదేవీ! లేక లేక ముద్దులకొమరుని సొ
పాదించి నండులకుఁ గాబోలు. మమ్ము జక్కగా మరచితివి.

మరు—అమ్మలారా ! తమింపుడు. వదినా కాత్యాయనీ ! నీవుకూడ
నల్లనిన నేనేమని బడులుపల్కుదును ? బాలున కభ్యంగ
నముః జేసివచ్చుటచే యిం తాలస్యమాయె. మన విప్రగృహ
ముల యందుఁ గార్యముకట్ల నెకగడియ కింకొకగడియ యాల
స్యమగుట యీచారముకదా ?

కాత్య—లేదమ్మా. నవ్వలకంటినమ్మా

మరు—పుణ్యాంగన లందరును వచ్చియున్నారా ?

సుశీ—అందరును వచ్చియున్నారు. మనము కర్తవ్యమునకు గడంగ
వచ్చును.

శీల—మరుద్వితీదేవీ ! మున్ముందు నీకుమారుని బిలుపుము. చూడ
వేమకయగు చున్నది.

మరు—ఇదీగో పిలుచుచుంటివి.

(9 వ అనుబంధము)

నాయనా ! నాతండ్రి ! మార్కండేయ ! ఒక్కమా రిటురమ్ము

(మార్కండేయులు తల్లిదగ్గరకు వచ్చును)

మరు—(ఎత్తుకొని) బాబూ ! రమ్ము ఈ పీఠమునఁ గూర్చుండుము.
ఏమిచేయుచుంటివి నాయనా ?

మార్క—నాన్నగారు నా కుపదేశించిన శివకవచమును బాడుకొను
చుంటిని.

శీల—ఏమి యీ బాలుని వేజోవిశాలమైన పుణి ! దిగంతంబుల వ్యాపి
చుచున్నది.

మరు—కుమారా ! ఈదినమున నీజన్మదినమహోత్సవము. కావున
నొక్కమా రీపుణ్యాంగన లందరకును సమస్కరింపుము.

(మునికాంతలకు శుభాక్షరల నిచ్చును)

మార్క—అమ్మా !

గీ. ధన్యుడను నేను మాతరొ ♦ ధరణిలోనఁ
బుణ్యకాంతల కెల్లను ♦ మొక్కు లిడుటఁ
బూర్వకృత పాపసంఘము ♦ లోపె వె తొలఁగి
నరుల కీపుణ్యకాంతల దరిసెనమున.

(10వలనుబంధము)

(నమస్కరించును)

సుశీ—నాయనా ! మార్కండేయ !

గీ. తారలున్నంత కాలము ♦ ధరణిలోన
సుత ! చిరంజీవివై యొప్పు ♦ చుందు వింక
నాయురారోగ్య వంతుండ ♦ వగుచునకల
సురగణ పరిరక్షితుడవై ♦ పరగెద విక.

కాత్య—

(అక్షతలుంచును)

కం. నీ దైవమైన శివుడే
సాదరమతిఁ బరమకరుణ ♦ పాకును నిన్నున్
మోదము ఘటిల్లుఁ గావుత
నీదగు జీవితము ధరణి ♦ నిలుచున్ దిరమై.

(అక్షతలుంచును)

శీల—కుమారా ! సకలవిద్యా పారంగతుడవై నిరంతర శివపూజా
దురంధరుండవై యాయుష్మాతుడవై మనుము.

(అక్షతలుంచును.)

మార్క—సతీమతల్లులారా ! మీదీవనలం దలఁదాల్చితిని. అమ్మా !
నము నాకేమియూనతి ?

మరు—కుమారా ! సకలవేల్పులును నీకుదోడై వెన్నంటి నీయాయు
ర్ధనంబును బెంపొందింతురుగాక. నీవు నేటినుండియు విద్యా

భ్యాసకుడవు కావలయును. నాయనా విద్యతోసాటియగు
వస్తువు వేరులేదు. కావున నీవింకమీఁద శ్రద్ధాసమేతుడవై
యానందదాయకమైన విద్య నుపాసింపుము.

మార్కం—అట్లేయొనర్చెదను. ముత్తైదువులు (నిష్క్రమింతురు)
(మృకండుఁడు జాబాలితోఁబ్రవేశించును)

మృకం—దేవీ! మనపట్టికి మంగళాశీర్వాదములైనవా?

మరు—నాథా! యాకార్యమిప్పుడే సమాప్తమాయెను.

జాబా—ఆహా! ఈబాలుని కళాపరిపూర్ణవదనమును ముద్దాడ
గోర్కెకలుగుచున్నది.

మృకం—తనయా! గురువులకు నమస్కరింపుము.

మార్కం—(నమస్కరించును)

జాబా—నాయనా! సకల కలాకోవిమూఁడవై దీర్ఘాయుష్కృతుఁడవై
మనుమా. ఈ శుభముహూర్తమున నీకువర్ణోపదేశంబును గావిం
చెదనరమ్ము. (కూర్చుండబెట్టి) వత్సా! పాఞ్చిఖండవై నామా
టలనువినుము. (అక్షరములువ్రాయించి) కుమారా! ఈ
విద్యకధిదేవత సరస్వతి. ఆదేవి యనుగ్రహముచేతనే సకల
విద్యలువశములగును. ఇప్పుడు నీచే వ్రాయింపఁబడిన వర్ణముల
కధిదేవత శోకరుఁడు. ఈవిద్యయను పదార్థమువలన సాధిం
పరాని కార్యములుండవు. విద్యయనఁగా జ్ఞానమునిచ్చునదని
యర్థము. జ్ఞానమనఁగా యేపదార్థముకొఱకై బ్రహ్మాదిదేవత
లందఱను మెదికి మెదికి వేసారి కాననేరకుండిరో యేవస్తువు
నన్వేషింపఁదలంచి మహామనులందరును విశ్వప్రయత్నముల
పయించుండిరో యట్టి దివ్యపదార్థము సుషుమ్నాంతర్వృత్త్య
వివేకము కంచచక్కాతీత సహస్రగుణాంతర్యామము బ్రహ్మ
పదార్థమేదికలదో యదైది దెలిసికొనుటయే జ్ఞానమని తెలిసి

కొనుము. అట్టి జ్ఞానము నీవిద్యవలన సాధించవలయును. మరి యును దీని ప్రభావ మహిష్టానసగోచరము. అక్షరము. అశ్వరము. అవ్యయము అకారాది క్షకారాంతవర్ణనిర్మితగ్రంథస్వరూపము. కావున వత్సా! జన్మమూర్తిసంకులకదియే సార్థకత. బుద్ధి మంతుండవై విద్యాసారమును గుర్తెటుంగుము.

మార్కం—అచార్య! తాము చెప్పినవానిని వినఁగ నాకుఁ గొన్ని సంశయములు కలిగినవి అనుజ్ఞనొసంగిన విన్నవించును.

జాబా—వత్సా! నీసంశయము నేనెఱుంగుదును. అయ్యదిప్పుడు తీటు నదికాదు. ముందుముందు గ్రంథపఠనానుభవమునఁ దెలిసి కొనఁగలవు. మృకండమునీంద్రా! నీతనయుని నా వెంటనంపుము. సంపూర్ణ విద్యాపంతుఁడు కాఁగలఁడు.

మృకం—మహాత్మా! మహానీయులకు తమపల్కు లూరకఁ జూపునా? ఇదే నాకుమారుని మీకరతలంబునఁ జెట్టితిని.

జాబా—కుమారా! పితరులకు నమస్కరించి నా వెంటరమ్ము. (మార్కండేయులు నమస్కరించును)

మృకం—మరు—దీర్ఘాయుష్మాన్ భవ. (జాబాలి మార్కండేయునితో నిష్క్రమించును.)

(తెరపడును.)

ద్వితీయరంగము:—చసిష్ఠుని యాశ్రమభూమి.

[పాదుకొనుచు నారముఁడు ప్రవేశము.]

(11 వ అనుబంధము.)

నార—తలంచిన సంకల్పమును గొనసాగించుటయే సజ్జనులపద్ధతి. జనింపఁజూపు వాంఛామహిమము కొఱకంకురమును నాటితిని,

అయ్యది మొలకెత్తె. తగినదోహదములచే దానిని వృద్ధికెక్కు
నట్లు నర్పవలయును. సావమామృకండు లేక లేక కలిగిన తన
యుఁ డల్పయుద్ధాయుఁడగుట కెంతయు దురపిల్లుచున్నవాఁడు.
ఆబాలుని మహామునుల దీవనలకుఁ బాత్రునిగావించి శంకర
భక్తుని జేసెదను. అప్పు డీ యముని ప్రభావ మెట్లడుగంటకుం
డునో. కావున నిందుల కాధారభూతులగు మహాత్ముల మెక్కరి
నెన్నుకొనవలయును. అట్టివారెవ్వరు? (సచితర్కముగ) ఎవ్వ
రొయననేల? కలఁడుగదా మహాతపోమహిమాభిరాముఁడైన
వశిష్ఠమహాముని ఆతని హృదయక్షేత్రమున నాబదగాక,
(ముందుఁజూచి) కార్యవశమున మైమరచి యెంతదూరము
వచ్చితనో తెలిసికొనఁజాలకపోయితిని. ఇదే వశిష్ఠాశ్రమము.

గీ. నిరుపమాకారు శంకరు ♦ చరణకమల

చింతనాయత్త మైనట్టి ♦ చిత్త మెనయ

వచ్చిచేరితి నీమునీ ♦ శ్వర వరేణ్య

నాశ్రమమునకు సంతసం ♦ బాయె నాకు.

భుళిరే! ఈ వశిష్ఠుని తపోఫలసిద్ధి యెంతయొప్పుచున్నది?

సీ. అదెయొకచోట న ♦ త్యంతమైతిఁ జెలంగ

భక్షించుచున్న గో ♦ వ్యాఘ్రసమితి

పరమాదరముతోడ ♦ వనమందుఁ జరియించు

వనమయూర భుజంగ ♦ వరయుగంబు

ఒక సరోవరమున ♦ నుదక ము స్థావెడు

పంచాస్య మదగజ ♦ ద్వయగణంబు

హితమతితోనెల్ల ♦ యెడలఁ జరించెడి

సారమేయ విధాల ♦ సంఘము మది

కమిత మోదంబునించు చ ధ హర్షితలను
వరమునీందుని శక్తిని ధ పరువిధముల
వెల్లడించుచు నున్నట్లు ధ విమలగతిని
వెలయుచున్నది యాశ్రమ ధ విభవమార.

ఘోరమృగంబులు నైతము శాంతి నవలంబించి యున్నవోయన్నరీతిని
మానముద్రనుదాల్చి యెంతయొప్పుచున్నది ?

సీ. బాటసారుల కెల్ల ధ స్వాగతంబులంబల్కు-
చున్నవోయన నెప్పు శుకములజత
విమల మా సామగా ధ నము చేయుచున్నట్టి
యకలంక సుస్వర ధ పిక యుగంబు
కవకవ ధ్వనులతో ధ నివరిధాన్యములకై
యల్లదే వ్రాలు వి ధ హంగసమితి
ఆశ్రమాగతుల న ధ య్యదె యెరుక్కొన నెంచి
లీలతో నరుడెంచు ధ లేళ్లగుములు.

హవ్యకవ్యాది నిత్యకా ధ ర్యముల కొఱకు
దివ్యదుగ్ధమ్ము లొసఁగెడి ధ ధేచుసమితి
కన్నుదోయికి సంపూర్ణ ధ ఘనతఁగలుగఁ
జేయుచున్నది యాశ్రమ ధ చిత్ర మిచట.

ఎంత యోజించినను దపస్సునకుఁ జాలిన ప్రయత్నమును సత్వగుణము
నతిక్రమించు గుణమును గానము. అదిగో ! ఆపరబహ్మయైన వసిష్ఠ
మునీంద్రుఁ డీయెడకే వచ్చుచున్నాఁడు.

[వసిష్ఠుని ప్రవేశము.]

వసి—బ్రహ్మ మానసపుత్త్రునకు స్వాగతము,
నార—నమః పరమర్షిభ్యః

వసి—నారదా ! ఎచ్చట నుండి నీరాక ?

నార—మునీదా ! మవీయాశ్రమ పరిదేశమునుండియే.

వసి—ఎచ్చట కేగుచుంటివి ?

నార—మరెచ్చటికినిలేదు భవద్దగ్గనార్థమే.

వసి—సన్నంగాలమటకే ! మహాత్ములూరక రారే ?

చ. అమితమహాతపోః స ధీ ముచిత దివ్యతపః ప్రభావితః

విమల రమేశునానుము వి ధీ వేదనుతిః భజియించు నాడవై

ప్రమదముమీరి నెల్లరసు ధీ భావములొన హితుండవై మెలంగు

మహితశక్తి వంతుడెవ ధీ నూనకృపా స్వితభక్తి సంయుతా.

అట్టినీరాక యూరకే పోదు.

నార—మరేమియును లేదు. నీవంటి సత్వగుణ ప్రధానుడగు మునీ
ద్రుని దర్శనము సకల పాపక్షయ మగుటఁ జూడ నరుదెంచి
తిని.

వసి—నారదా ! యీపాగడ్డల కేమిగాని నీవిష్ణును నీపర్వతాల
నుండియే వచ్చుచుంటివా ?

నార—అరుంధతీ మనోహరా ! దాచనేల. మన హృదయములు మన
కేగాని యన్యుల కెఱుక పడదు. నేనిష్ణును బయలుదేరి మృకండ
మహాముని యాశ్రమంబున కేగివచ్చుచుంటిని.

వసి—అతనికి శంకరవర ప్రసాదియైన తనయుడొండుండవలయును
గదా ?

నార—వసిష్ఠా ! ఆబాలుని బుద్ధివిశేషమునుగూర్చి నే నేమని చెప్పు
దును ?

సీ. జితకాండ్యత్రోః గూడి ధీ చదువఁ బోవునుగాని

పరులతోఁ బల్కుఁ గా ధీ తరువులిడదు

పెద్దలకడఁ జేరి ♦ వినయ మాడునుగాని

కటువాక్యములఁ బల్కు ♦ గడగబోడు

జవదాటియెఱుగఁడా ♦ సద్బాలకుండు తా

గురువచస్థిత ధర్మ ♦ సరణి నెపుడు

కలనైనగాని న ♦ వృల్లకైన నెన్నఁడు

బాంకు మాటలఁ బల్కు- ♦ బో డతండు

సతత పరమేశ్వరధ్యాన సరిలిత మ

నస్కుఁడై యొండువద్దాస ♦ నముస నున్న

పరమ యోగీంద్రుని వలెనె ♦ పరలుచుండు

నేమి చెప్పదునయ్య ము ♦ నీంద్రీ నీకు

అట్టి వానిం గన్నవారి కేసుతరఁబుల వరకును బుణ్యలోక మబ్బదా ?

వసి—నీవనినమాట నిజము. అంబున నట్టివారే చిరంజీవులై లోకో

ద్ధారకులై ఖ్యాతికెక్కుదురు. మహేశ్వరవరప్రసాద జనితుఁ

డైన యాకుమారరత్నముయొక్క శక్తియింతింతని వచింప

నలవియగునా?

నార—విధితనయా ! నాదొక పార్థన కలదా.

వసి—నారదా ! ఆజ్ఞాపింపుము.

నార—నీవాక్కమా రాబాలునిగాంచి మనస్ఫూర్తిగ దీవించి రావ
లయును.

వసి—తప్పక వచ్చెదను. దానికేమిగాని రాజబోధ కలియుగోద్ధరణ

మునకై నీవు వ్రాయుచున్న స్మృతిని ముగించితివా?

నార—ఇంకను సమాప్తముకాలేదు కాని యిప్పట్ల నే నొనర్చుచున్న

కార్యము నాకే తృప్తికరముగాకున్నది.

వసి—అదే! అంతలో నిరసభావమును పహించితివి?

వార—కాలానుసారంబుగా వచ్చుదానిని మన పితామహుడైనను తీర్పుజాలడు. కలియుగ ప్రారంభమైన కొన్ని వేల వత్సరంబులు జరిగినపిదప జరుగనున్న సంగతులఁ దలచినచో నానిరసనభావ మింకను వృద్ధి కెక్కుచున్నది. తలంచినచో నీకును బోధపడును. మరియు నాదినములలో ధర్మదేవత యొటిపాదమునఁ గుంటుచు నడుచును. ఆచారమతము నశించుచు. ఎవ్వరికి వారే స్వతంత్రులగుదురు. వేదములపారు పేయములని వాదించు ఘనులు మొండగుదురు. మరియు,

సీ. వర్ణాశ్రమాచార ధ్వంసంబులు వీడి
వర్ణసంకరులయి ధర్మపరబలువారు
సానససంధ్యాద్యను ధర్మాసంబులవదలి
యాచారహీనులై యమరువారు
మతధర్మముల నెల్ల ధర్మమంటలోపలఁగల్గి
మద్యమునుంగోల మరలువారు
అన్యకులస్థుల సతిభక్తిభజించి
వేదమతంబుల వీడువారు
సంఘసంస్కర్తలమనుచు సాగిసాగి
దివ్యధర్మంబులనుగోత దింపిదింపి
వర్ణసాంకర్య మెల్లెడఁ బ్రబలఁజేసి
పిత్తవీగెడి వారలొ విధికుమార.

కలికాలము ననుసరించి రానున్న దురవస్థను మనస్ఫూర్తి గ్రంథములు పోగొట్టినా? పోగొట్టలేకపోవుటకుండ మనమింత శ్రమపడి జాతుల యొక్క పరమాభివృద్ధియే మన మందిడికొని వ్రాసిన స్మృతులను కృత్రిమములనియుఁ బక్షపాతమునే ప్రధానసూత్రముగ నెన్నుకొని వ్రాసితిమనియుఁ బలుకుచు నిరంతరము మనపైకి దండెత్తనారంభిం

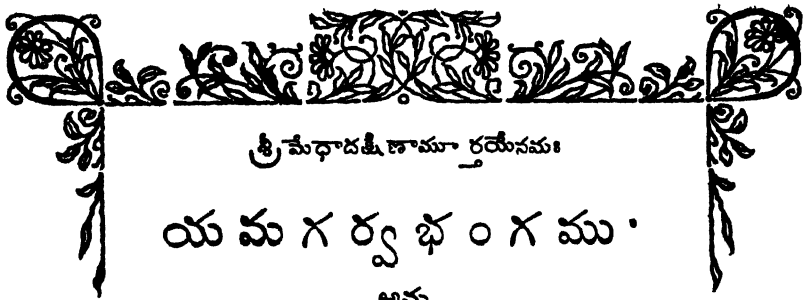
తురు. మనజేక మత వర్ణాశ్రమాభివృద్ధికర ప్రియత్నములన్నియు వారి భావములకు నాశనహేతువులుగఁ గన్పట్టును. తల్లి చెవులఁ ద్రొంగెడు వారికి పిన్నతల్లిచెవులు బీరపూవులు కావా యనుసామెతగా వేదములనే ధిక్కరించి వానిని కల్పితములని నిరసించి వాని స్వయంభూతత్వము నకు దురపవాదఁ గల్గించు మహానీయులకు మన గ్రంథములయందేమి గౌరవములభించును? ఇట్టి వ్యర్థప్రియత్నము మనకేల?

వసి—నారదా ! అటుకాదు. అజ్ఞానులు విన్నను వినకపోయినను చెప్పవలసినవిధి మనయందున్నది నూటి కొక్కడైన మనవా క్యముల నాష్ట్రేయములని గౌరవింపకపోడు. కావున సత్వరముగ నీగ్రంథమును ముగింపుము. అల్లదే సంఖ్యాకాలము సమీపించి నది. కాలకృత్యములఁ దీర్పఁబోవుదమురమ్ము.

(ఇర్వురును నిష్క్రమింతురు.)

(తెరపడును.)

శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తయేనమః

యమగర్వభంగము.

అను

మార్కం డేయనాటకము.

శృతియాంకము.

ప్రథమరంగము—పాఠశాల.

[మార్కం డేయులును బాలకులును కూర్చుండియుండుదు]

(12 వ అనుబంధము)

మార్కం—బాలకులారా ! మన గురువులు వచ్చుట కింక నెంతకాలమున్నది?

బాలకు—ఇంకను ఘటికాత్మితయ మాలస్యము కలదు.

మరియొకడు—అంతవరకును మన మేల యూరకుండవలయును? ఒక్క నిమిషమైనను పోయినది అనఁగాఁ గడచినకాలము మరల వచ్చునా?

మార్కం—సీవన్నది నిశ్చయము. కాలము నెప్పుడును వ్యర్థముగఁ గడవఁగూడదు. మనకుఁ గల విధి విహితకర్మాచరణముం గూర్చియు నిత్యకర్మానుష్ఠానముంగూర్చియు నొక్కింత యుపస్య సిగచెదను. సాధానులై యాలింతురా?

బాల—కరమథ క్షిప్రం నానింతుము.

మార్కం—బా! కులారా! దుర్లభమైన బ్రాహ్మణగులమునఁ బుట్టి

యున్న మన కనుదినము చేయఁదగిన విధి యేమనఁగా?

గీ. బ్రాహ్మ సుముహూర్తమున లేచి ♦ పరమభక్తి

శివుని భజించిపితరుల ♦ శీఘ్రగతి

బూజులన్ దృష్టి గావించి ♦ పూర్ణమతి

గాలకృత్యము దీర్చుగాఁ ♦ గడఁగవలయు

కం. తదనంతరంబు వేగమె

సదమలమతిపాఠములను స్మరియించుచుఁ దా

జనువుకొన పాఠశాలకుఁ

గుదిరికి వెలయుఁ బోవఁ ♦ గూఢులు శుభముల్.

మరియును మనము పాఠశాలకేగునప్పుడు త్రోవలోనుండెడి బాలురతో జగడమాడక వ్యర్థస భాషణములతో గాలవిలంబన మొనర్పక విద్యాభివృద్ధినిగలుగఁజేయు బరమేశ్వరుని బ్రార్థింపుచు గురువులకన్న ముందువచ్చి గతదిశులున వారొసంగిన పాఠములను వరించుచుఁ గూర్చుండవలయును. దూరంబున నుపాధ్యాయులఁ గాంచి పుస్తకములకు మూసి ముకుళితకరాంజలులమై వారు పీఠమునలంకరించిన వెనుక వారి యనుష్ఠానైకొని కూర్చుండవలయును మన మితవరకును జేయవలసిన దివచర్యముదియే.

పృథ—మార్కండేయ! నీవు పల్కిన వానిలో పూర్వాహరములేవో

యందుఁ గృతార్థుల మైనచో మనకు లభించెడి ఫలమేమో

తెలిపెదవా?

మార్కం— శాలకులారా! మన బ్రాహ్మణులకు ఋణతీతయము

బాధించుచుండును. అవి యేమనగా దేవర్షి పితృణములనఁ బడు

నవి. ఆమూఁ డింటిలో పితృణము కడుగొప్పది. ఎన్నిజన్మము

లెత్తినను దానిని దీక్షుఁజాలము. మనము నిద్రితేచిన తర్వాత

ముందుగాఁ బరమేశ్వరుని పిమ్మటఁ దత్తుల్యులగు జనసీజనకులకును భాదాభివందన మాచరింపవలయును. ఎన్ని ఋణములైనఁ దీర్పఁ గలముగాని నవమాసములునుమోసి కష్టపడి మనలఁ గని మనమూర్తిపూరీషాదుల నత్యంత సహనముతోఁ జేతులారఁ దీసివైచి మనశుభ్రితయే తనశుభ్రితగను మనబాగునే తన బాగుగా నెంచుకొనుచు మనము తృప్తిపెందుటే తనకు సర్వాభీష్ట దాయకమని తలంచు మాతృణముందీర్ప మనతరంబగునా ! ఎన్ని యోచించాయణ వ్రతముల మెనర్చినఫలిత మొక్కమారు భక్తితో మాతృవందన మొనర్చినగలుగునని కదా పెద్దలందురు. అట్టితల్లినిన్నీ పృత్యక్షదైవస్వరూపుడై మన కనుల యెరుటఁ బ్రకాశించుచు మనబాగోగుల కొఱకై నిరంతరము చింతించున్న మనతండ్రిని సంతసింపఁ జేయుటకన్న వేరానందమేది ? దానికన్న చునమున్నత పదవింబొందుటకు వేరాధారమేది ? ఇదంతయు యోజించియే మాతృపితృ వందనము ముఖ్యమని విధించి యున్నారు. బాలకులారా! తదనంతరము గురువందన మొనర్ప వలయును. ఏమహాత్ముఁడు మనహృదయగుహంతరాళమున సుజ్ఞానదీపమును వెలిగించి యజ్ఞానాంధకారమును నశింపఁ జేసెనో యేకరుణామయుఁడు విద్యయను నక్షీణపదార్థములు మనకొసంగి మనలను ముక్తిమార్గప్రధమ సోపానమునఁ కెక్కించుచున్నాఁడో అట్టియాచార్యుని సేవించుట ముఖ్యకర్తవ్యము. అద్దాన మనకు సర్వకార్యములును ఫలించును. సర్వాభీష్టములును సేకూరును. బాలకులారా! మన పెద్దలు మనకేర్పరచిన పద్దతులయందెంత గూడభావముకలదో? ఇంక వారు మనకుపదేశించు విద్యంగూర్చి ప్రసంగింతము. విద్యయనఁగా జ్ఞానమనియర్థము. జ్ఞానమనగా తెలుసుకొనబడునదని యర్థము. అట్టి

జ్ఞానస్వరూపమగు విద్య ను పొసించుటయేక ర్తవ్యము. వ్యయపరచినకొలదియొక దరుగనిదియును పరమపాపనమై పరమేశ్వర సాక్షాత్కారజ్ఞానపరిపక్వసిద్ధికి మూలస్థానమై నరునకలంకారమై యెసంగు విద్యాధనంబునుసరిపాదించుటయే వివేకమనంబడును. ఆవివేకమే బ్రహ్మజ్ఞానసాధనకు మూలస్థానము. బాలకులారా! మన కింతవరకుఁ గర్తవ్యమేమోవచించియుంటిని. గాఢన దీని తత్త్వార్థమును గుర్తెఱిగి కన్నవారల యశోలతికలకులవిత్సంబులవలెగాక జన్మమును సార్థకమును జేసికొనుడు.

జాబా—(దూరమందుండిచూచుచు) ఆహా! ఏమి యీబాలుని వివేకసంపద! ఎంతయొప్పుచున్నది? ఇంకను ముందేమివచించునో వినవలయును.

మార్కం—బాలకులారా! ఇట్టి దివ్యజ్ఞానపాప్తిః మూలసాధనమైన పరమేశ్వరపదార్థము నెక్కింత భజితయు రుండు.

(అదరును లేచి చేతులుజోడించుకొని నిలువఁబడుదురు)

(13 అనుబంధము)

[జాబాలి ప్రవేశించి కూర్చుండ బాలకులు నమస్కరింతురు]

జాబా—బాలులారా! కూర్చుండుడు. గతదినపాఠములన్నియు వచ్చినవా? స్వరలోప మించుకంటైనఁ గన్నట్టకుండ వేదాధ్యయన మొనర్చుచున్నవారుగదా!

బాల-ఆచార్యా! తా ముపదేశించిన యట్లు పాఠములను వర్ణించితిమి.

జాబా—మార్కండేయ! బాలకుల కేమో బోధించుచుంటివే?

మార్కం—గురూత్తమా! మరేమియును లేదు.

జాబా—కుమారా! వెరువకుము. నీ పుష్కలమైన ప్రతివాక్యమును వింటిని. సమస్త శాస్త్రాధ్యయన సంపన్నుండవై తత్సారగ్రహణ దక్షుండవై వివేకశాలివగుభంతయు నాకు కరంబుమోదంబు

జరించె. ఎట్టివారైనను విద్యాసారంబును గ్రహించుటయును నిన్నుజూచి కదా నేర్చుకొనవలయును.

మార్కం—అచార్యవర్యా! తెలిసియో తెలియకయో నేననిన వాక్యములందు దోషములున్న మన్నింపుడు.

బాబా—కుమారా! బోధములేవియును లేవు. నీ వింకను గొన్ని రహస్యాంశములను దెలిసికొనవలయును. వానిని గ్రహముగ బోధించెదను. ఇప్పటి కింటికి బోధము రమ్ము. బాలకులారా! మీరందఱును పాఠములను వర్ణించుచుండుడు. నే నిప్పుడే మరలివత్తు.

(మార్కం డేయునితో నిష్క్రమించును.)

ద్వి తీ య రం గ ము.

[మృకండుడు. మరుద్వతియు నాశీనులై యుందురు.]

14 వ అనుబంధము.

మరు—అయ్యో! దుర్భరము. దుర్భరము. ఈభవిష్యత్పుత్రశోకమును జూడఁజాల. నాథా? మీరేలయిట్టి వరముంఁగిరితిరి? హఠమేశ్వరా! ఏటికి నీకృపాకటాక్షమునకుఁ బాత్రులము కాక పోయితిమి? రావే! మమ్మీ శోకసాగరమునుండి దరిజేర్పవే.

మృక—సాస్త్రి! ఏటికిట్లు శోకించెదవు? చిత్తమునకు ధైర్యము దెచ్చుకొనుము. నీవిట్లు మాటమాటికిని కడుపుపగులునట్లు వాపోయిన నీకుమారుడు దీర్ఘాయుష్మంతుఁడు కాఁగలఁడా? ఏల వెట్టిని బడియెదవు?

కం. ఎక్కడి తనయులు జగతిని

యెక్కడి జననీ జనకు లింక కక్కడి హితులొ

యెక్కడి భవబంధము మన

కిక్కరణి నుటకర్క ధ మేయగుఁ గాదే.

మరు—అయ్యో! నాతనయున కెంతలో జీవితకాలము సమాప్తమగుచు
వచ్చె! నిముసములు గడిచినకొలఁదిని ఎని మృత్యుదేవతా
క రాశివదనము నాకట్టెమటఁ దాండవ మాడుచున్నట్లున్నది
గదా ! హా ! హా ! చూడఁ జాల.

మృకం—ఇంక నే నీమె నేమని యోదార్పఁగలను ? ఊరడింపబోయి
నేనే దుఃఖాగ్నికిఁ గొల్పుడుచుంటిని హా కుమారా?

మ తనయుల్లేరని యెంచి ఘోరమగుకాం ధ తారంబునందు స్తవం
భాసరం జేసియు మామహేశకృపచే ధ మెప్పారనిస్తాంచఁగా
జనితంబైన శ్రమంబు వాయదయయో ధ సౌభాగ్యసంధానన్నీ
యనివార్యంబగు శిక్తిఁ జూచుటకు నీ ధ యాముర్ధనంబేదొకో.
అక్కటా ! కుమారా ! అప్పుడే నీకు జీవితకాలమంతయు కానున్నదా ?
సతీ ! నామాట యీతఁ బొలింపుము. నీకుఁ దనయుఁడు కలుగనప్పు
డెట్లుంటినిో యద్దానిని స్మరింతుఁ దెచ్చుకొనుము.

మరు—నాధా! అప్పు డొక్కటెచింతె ఇప్పు డివిచారములన్నియు నన్ను
బరివేష్టించినన్నవిగదా? వీని నెట్లునైంతును?

మృకం—ఇంక నెక్కవత్సరము జీవితము కలరుగదా? ఏమహాత్ములైన
వాని గావరాకుందురా ! రానున్నదానిం దలంచుకొని
యిప్పటినుండియుఁ జింతపడుట వెట్టితనము.

మరు—హా ! తనయాం !

గీ. కన్న వేల్పులకును మ్రొక్కి ధ విన్నయట్టి
నోములను నోచి తుదకు నే ధ నా మహేశు
దయను నినుమారునిగ బ ధ డయుట తనయ
లయ్యయో యిట్టివంతకా ధ హా కుమార.

మృకం—తండ్రి! నిన్ను గొనిపోవుట కామృత్యుదేవత కంఠదయయో!

సీ. నడుపలేదింకను ♦ నల్వరాసన నీదు

తరుణితో గార్హస్థ్య ♦ ధర్మవిరతి

చేయలేదింకను ♦ జేజేలుభూసురు

లస్థింప నీవు మ ♦ హాతపంబు

తీర్పలేదింకను ♦ దేవమాని పితౄణ

ములను యజ్ఞాది క ♦ ర్మలమెనర్చి

ధరియింపలేదింక ♦ ధరణిలోఁగ మహార్షి

వనియెడి బిరుదమ్ము ♦ నవనిలోన

నిరతవిద్యావిశారద ♦ నియతిచేత

నిరుపమానుండవనుచు భూ ♦ సురులవలన

నుతులగన్నట్టి నీవు మా ♦ గతులనెల్ల

నాశనముఁజేసిపోయెదో ♦ నవ్వదేహ.

అహ! కాలగతి యెంతటివిమైనది. కాంతా! ఒక్కసంగతిని వినుము. ముం దీయజ్ఞానమును వదలుము. ఇకను కుమారున కొక వత్సర మాయువుకలను కిదా! సుతులు లేరని దుఃఖించుచున్న మనకాభాగ్యము మెసంగిన దైవ మీ విపత్తునుమాత్రము తప్పింపడా! ఈశ్వరనిర్మాణ మెట్లున్నదో యట్లుకాకతప్పదు. దానిం దిప్పు మనతరంబుకాదు. (ముందుజూచి) అదిగో చిరింజీవి యిటువచ్చుచున్నాఁడు. వానికి ఘన దీనభావమును గానరానీయవలదు.

మరు—(కన్నులు తుడుచుకొని కూర్చుండును.)

[మార్కండేయులు ప్రవేశము]

14 వ అనుబంధము.

మార్కం—జననీజనకులారా! మీ తనయుఁడు పాదాభివందన మాచరించుచున్నాఁడు.

మృకం—మీరు—తనయా ! చిరంజీవివగుమపుగాక.

మృకం—నాయనా ! ఎచ్చటనుండివచ్చుచుంటివి?

మూర్ఖం—తండ్రి ! పాఠశాలనుండి వచ్చితిని.

మృకం—గురువులవద్ద నీవిద్యాభివృద్ధిసమాప్తి యయ్యెనా?

మూర్ఖం—జనకా ! విద్యకు సమాప్తి యెచ్చటిది? అపారమై మహా
పారాచారమువలె దరిగాంచ శక్యముగాకయున్న విద్య కంతము
కలదా? ఏదియో యొక యణుమాత్రమును గ్రహించి సర్వజ్ఞుల
మని విష్ణువీగి విద్యాసమాప్తియయ్యెనని తలఁతురు అదెంత
యజ్ఞానము.

సీ. జగమునం దెనలేని ♦ సత్కిర్తినిార్జించి

ప్రఖ్యాతిఁ బడయంగ ♦ వలెనటన్న

గ్రంథాంతర రహస్య ♦ గాఢావిశేష ప

రిజ్ఞానధనము నా ♦ ర్జింతుమన్న

సతతంబు జపతప ♦ స్వాధ్యాయకర్మముల్

హితమతి నొనరింప ♦ నొతుమన్న

బ్రహ్మపదార్థన ♦ వ్యజ్ఞాన ఫలితంపు

వరశక్తి సాధింప ♦ వలయునన్న

అవ్యయంబయి సురలకు ♦ నందరాని

మోక్షసాధంపు సోపాన ♦ ములకుఁజేర

నర్హత యొసంగునట్టిది ♦ యమలమైన

విద్యయేకాదే పుణ్యమిది ♦ విమలచరిత.

ఏదేవతలైనను తిరనూర్తులు నైతమా విద్యాపదార్థమునకు వశులై
యుండురు. ఎవ్వఁడు పరతత్త్వ పదార్థ విజ్ఞాన వేత్తయై పరమతపో
నిష్ఠాగరిష్ఠుఁడై అగోకులమునకు . భూషణాయచూనుడై యెసంగు

చున్నాడో యట్టివానిని విద్యాసార సంగ్రహగ్రహణ దక్షుడని పల్కవలయునేకాని తనకు లభించినది లేక మైనను ఘనముగఁ దలంచి సభల యందు మహాత్ములను బుడితెమ్మన్యులను వెకసక్కిము లాడువారు విద్యావిహీనులగుదురుగాని విశారదులుకారు. తండ్రి! బాలుండనగు నేనేడ విద్యాపరి సమాప్తి బొందుటెడ?

మృకం—కుమారా! నీయుపదేశ మతిశ్లాఘ్యము. రసవంతము. పసి పాపడ వెట్టి విన్నాణమును నేర్పితివి?

మరు—(తనలో) ఏడాదిలో భగ్నమై పోనున్నవానికి విన్నాణముల కేమికొఱత.

మార్కం—అమ్మా! ఏల నీవట్లు ముఖమును వంచుకొని యుంటివి? నీవదనమున విపాదసూచనము లగపడుచున్నవి. కారణమేమి?

మరు—విపాదమున కేమియు హేతువులేదు.

మార్కం—లేకున్న నీముఖ మట్లుండనేల? నిజమును వచింపుము.

మృకం—తనయా! నీ కంతపట్టుదలయేల?

మార్కం—అదేమో వినవలయునని కోఱికకలగు. నేను వినినగల్గు మోసబెద్ది?

మరు—కుమారా! పట్టుదలను వహింపకుము. అది నీకు రాజాజ్ఞాపక కొండాక యనర్థమును సూచించును.

మార్కం—అయ్యో! వెట్టితల్లి! నీ కిదేళిభాగింతి?

గీ. మనశరీరంబులే తుణ + మాత్రములని
సంకదయభోగ సమితి య + శాశ్వతమని
మృత్యువెల్లప్పు మనః ను + మ్మింఁజూచు
గనుచు మనవారు పక్క + వినవె తల్లి.

(15 వ అనుబంధము)

అదియునుంగాక నిత్యపదార్థ సంపాదనకై న విచారమును వదలి యని త్యపదార్థ వియోగమునకై కుందుట పామరత్వముగదా. ఏ పదార్థము జనించుచున్నదో యయ్యది నశించుట సిద్ధము ఎద్దానికిఁ బుట్టున లేదో యయ్యది నిత్యము. అట్టి స్థిరపదవింజేరఁ బ్రయత్నింపవలెను. విశ్వమే విలయము కానుండ దాని నాశ్రయించి పుట్టిన మనమా స్థిరముగనుండు నది. రాజోపు దురవస్థకు వగచిన రాకమానునా! గడచిన కాలమే మనదికాని రానున్నదమైనను మనదికాదు. ఇంతకును బరమేశ్వరాను గ్రహ మొక్కటుండవలయునుగాని దానివలన నిట్టికడగడ్ల నెన్నింటినో చాటవచ్చును.

మృకం—నీచిత్తపా రీశుద్ధ మత్యద్భుతము. నీవాక్యములు సత్యములు. కావున పృథివాఁడును జన్మసార్థకమునకై యత్నింపవలయును. కాని యెన్ని వాక్యములనైనఁ బలుకవచ్చును. కడుపున మోసి కనిపెంచిన తల్లియొక్క హృదయమున కట్టిధైర్యము కలుటరుదా.

మార్కం—మాటల ధోరణిని గప్పిపుచ్చకి మీమనోగత విచారము నకుఁ గారణముఁ దెల్పును.

మరు—కుమారా! వలదు. ఆ యశ్లీలవాక్యమును నోటనుచ్చరింప రాదు. రానున్నది రాకమానదను నివన్నమాట సత్యము. దానికై యిప్పు డీచింతయే?

మార్కం—(తనలో) ఇదెంత దురవగాహ్యమై యున్నది.

మృకం—మహాత్మా! నారదమునీంద్రా! అపత్యలాభమున కాధారము చూపిన వాడవు. పుత్రశోకభావమునకు మార్గముఁజూపి పుణ్యముకట్టుకొనుము.

[ప్రవేశము—నారదాడు]

(16 వ అనుబంధము)

నార—మునీశ్వరా ! మార్గముల నెన్నింటినైనఁ జూపవచ్చునుగాని
యదృష్టమున కొకరు కర్తలా !

మృకం—దేవీ! మనభాగ్యమున నారదులవారే విచ్చేసిరి. ఇంక విచార
మునుదక్కి యెదురేగి నమస్కరింతము. (ఎదురేగి తోడ్కొని
వచ్చి) మహానుభావా! మృకండుడు ప్రణమిల్లు చున్నాఁడు.

నార—మునిదంపతులారా ! మీకు శుభముకలుగును గాక.

మృకం—నారదా ! మా కిది వరమే యగును. నీ యనుగ్రహముండ
కొదువలేదు.

నార—మృకండ మునిచంద్రా ! నీకును నీ యాశ్రమ వాసులకును
గుళలమా ?

మృకం—దేవమాసి !

గీ. హరిపదధ్యాన నిరతుండ ♦ వైన నీదు
పరమ కరుణా విశేషపు ♦ బలిని వలన
నేటివరకుఁ గుళలము ము ♦ నికుల తిలక
ప్రకట సద్గుణసాంద్రీ నా ♦ రదమునీంద్రీ.

నార—మృకండా ! సత్స్వభావుండవై పరమతపోనిష్ఠాగరిష్ఠుండవైన
నీ కెల్లప్పుడును శుభములే చేహారును గాని వేరువిధములగు
కీడులు మిమ్మంటవు.

గీ. పరమతేజో విశేషజా ♦ జ్వల్యమాన
ధూమ పూరిత వీతిహా ♦ తునకు నెన్నఁ
డైన చెగులంట వచ్చునే ♦ యమల చరిత
నీకు సర్వశుభంబులె ♦ నిలుచుఁగాక.

మృకం—మహామునీంద్రా! సత్యసంకల్పులరగు మీ వాగ్విశేషము చేతనైనను మాకు శుభ మబ్బవలయును గదా.

మరు—మహాత్మా! త్రికాలజ్ఞులైన మీకుఁదెలియని విశేష మేమున్నది! సంతాన లాభమునకు మార్గముఁజూపి యుచుగ్రహించిన మీకు మీ మీ పుత్రులతో కాతులముగాకుండుఁజేయుశక్తి చాలకుండెనా! ఋషికులలో త్తమా! నీ చుణములఁబడి మృత్యుదము మమ్మెఱ్ఱైన నీ దుఃఖసముద్రము నుండి దరిఁజేర్చక తప్పదు. (నమస్కరించును.)

నార—సుమంగలీ! తెమ్ము. ఒకరేల కాపాడవలయును నిష్కలంక మైన నీ సతీత్వమును మహనీయమైన నీ శర్తయొక్క తపశ్శక్తియే మీకు మంగళంబుల నొసంగును. మే మెన్ని వాక్యములఁబల్కినను బగమేశ్వరసంకల్ప మన్యథాయోచనోఁ జేయున దేమియునులేదు. యోజంపఁగ నిప్పట్టున నాకొక యుపాయము పొడఁగట్టుచున్నది. అట్లొనర్చిన మీకుఁ గొంత ప్రయోజనకారి కాఁగలదు.

మృకం }
మరు } అయ్యా! అదెద్దియో యానతిండు.

మార్కం—వీరు వంతనందుటయు నీ నారదుఁడు వీరి నూరడించుటయు జూడ నాకు రానున్న యనర్థమును సూచించుచున్నట్లున్నది.

నార—

చ. కలదుగదా పితామహుని † గాదిలిపట్టి తపోధనుండు ని
ర్మలతరసత్వమూర్తి కడు † మాన్యతఁగన్న వశిష్ఠమాని మి
మ్ములఁగన వచ్చువాఁడిపుడ † పూర్ణకృపామతి బాలుకత్వదం
బుల బడనేయుమయ్య ముని † పూజ్యుఁడు దీవనలిచ్చు నట్లుగా.

ఇంకఁ గొలఁదిగిడియులలో నా మహానుభావుఁ డిటకు రాఁగలఁడు.
వచ్చిన వెంటనే నాతిధ్య మొసఁగి కూర్చుండఁబెట్టి యుత్తరక్షణమున
వీరి తనయు నామహానునిపాదములకు మొక్కుకట్లు జేయవలయును.
తరువాత పనికి దైవమే కలఁడు.

మృకం—అట్లే యొనర్చెదను.

నార—ఆ మహానుభావుని గాంచిన వెంటనే నీపుత్రుడు మాతాడక
పాదాభివందన మాచరించు నలయును. లేకున్న సుకల్పమునకు
విఘ్నము వచ్చును.

మృకం—వీరి కా సుదియ మామంతయును వలదు.

నార—అదిగో ! ఆ ముసలదొంగి డిటకే వచ్చుచున్నాఁడు. ఎరుగుగా
బోదము రండు.

[వశిష్ఠుఁడురాగా మువ్వురు నెనులేగి త్రోవొక్కని పత్తురు.]

మృకం—మహానుభావా !

సీ. స్వతపోవిజిత దురా ♦ శా మహామోహయో
పరమ పావనరూప ♦ వందనంబు

మరు—ఆధ్యాత్మికాఖ్య మ ♦ హజ్జాన నిర్జిత
భవ పాశమర్బంధ ♦ వందనంబు

మృకం—దూరీకృతానేక ♦ ఘోరాఘ సంవోహ
వందిత మునిగణ ♦ వందనంబు

మరు—తాపత్రయంబను ♦ దావాగ్ని భంజించు
భస్మ సచ్చాత్రీ ♦ వందనంబు

మృకం—బ్రహ్మతేజో విరాజిత ♦ వందనంబు

మరు—వందితాఖిల సురగణ ♦ వందనంబు

మృకం—బ్రహ్మమానససుత యిదే ♦ వందనంబు

మరు—వరకృపాన్విత మీ కిదే ♦ వందనంబు.

(నమస్కరింతురు)

నార—నమః పరమర్షి భ్యః (నమస్కరించుచు)

వశి—నమోమహాదభ్యః (నమస్కరించుచు)

మృకం—మహాత్మా ! సమస్త పాపక్షయకరమగు నీ దర్శనముచే
ధన్యుడ నైతిని.

వశి—మృకండా సతీ సుతులతో నీకు క్షేమమే కదా !

మృకం—మీ యనుగ్రహమున నేటివరకును గుళలము.

వశి—నేరదా ! నీ విటకరుడెంచి యెంతకాల మయ్యెను.

నార—నే నింతకు ముందే వచ్చి యుంటి.

మృకం—తనయా ! ఆ పరబ్రహ్మయై యీ మునీశ్వరులకు వందనం
బొనర్చుము.

మృకం—(అంజలిబద్ధుడై నిలువబడి) మహాత్మా ! మీదాసాను
దాసుడై భవదీయ కృపాకళాక్ష వీక్షణ పాత్రుడగు
మార్కం డేయనామకుడు వందనం బిడుచున్నాడు.

వశి—ఆహా ! ఈ బాలకుని సాశీల్యమెంత యొప్పుచున్నది. (ప్రకాశము)
వత్సా !

ఉ. శ్రీకరుఁ డాదిదేవుఁడు వి ♦ కేవలీలాస గుణాభిరాముఁ డా
ర్యాకమనీయ చిత్త విక ♦ చాంబుజబంధరమూర్తి నిత్యశో
భాకరుఁడెల్ల వేళల మ ♦ హదయోదయతఁ దామసంగుతఁ
ని కిఁగ శీలితంబులచు ♦ నిర్వము ధారుణి దీర్ఘశీవివై.

(నారదుఁడు మందహాస మొనర్చుచు)

మృకం—(శిరమును వంచుకొనుచు)

వశి—(తనలో) ఏమి యీచిత్రము నారదుడు నవ్వచున్నాఁడో
(కోపముతో) ఏమి నారదా ! నవ్వితివి ?

నార—ఏమియును లేదు.

వశి—అకారణ హాస్యమా ?

నార—సకారణమే

వశి—అదెట్లు ?

మృకం—మహాత్మా ! వసిష్ఠమునీంద్రా !

ఉ. మీరు మహాతపోధనులు ♦ మీదగు వాక్యము రిత్తవోవునే
నారమహాయశోబల వి ♦ శారద శారద చంద్రికా సమో
దారకృపాభిరాములరు ♦ ధన్యులు మీదగు పల్కులన్నచో
సూరికవ్యర్థమైచెలఁగు ♦ నో ఫలియుంచునె వెల్లడింపరే.

వశి—మృకంకా ! నా వాక్యము లసత్యములైన సూర్యచంద్రిలు
గతులు తప్పవలదా ? మిన్ను మన్ను ఏకము కావలదా ?
విలయంబు సంభవింపదా ?

మిరు—(తనలో) వృదయమా ! ధైర్యమును వహింపుము మునీం
గుఁడ శాంకూరమును నాటుచున్నాఁడు.

మృకం—వశిష్ఠమునిచంద్రా ! ఈబాలుని వృత్తాంతము మీరెఱుంగనిది
కాదు.

వశి—ఏమి యిట్లనుచుంటివి? (దివ్యదృష్టిజూచి రిచ్చపోవును.)

నార—అరుధతీ మనోవల్లభా ! నా నవ్వనకుఁ గారణ మిప్పుడైన
తెలిసినదా ?

వశి—ఎంత పోమా దము సంభవించెను. దేవ దేవుఁడు కంకరుఁడు
విధించువాఁడును నేను దానికి వ్యతిరేక మొనర్చువాఁడనా ?
నారదా ! ఎంతవాఁడవైతివి! ఇందుఁకా నన్ను రమ్మంటివి.

నార—అయ్యా ! నాకేమి తెలియును. నమస్కరించిన వాఁడా బాలుఁడు. దీవించినది నీవు. నడుచు నాదేమున్నది.

వశి—అవును. నీవే మెఱుంగుదువు ? ఎఱుంగ నట్లుండి యందరి నాడింతువు. నారదా ! నీశక్తి నిరుపమానము. త్రిమూర్తుఁగాదిగా సృష్టియందలి ప్రతివ్యక్తియు నీకు లొంగినదే కాని వేరులేదు. తుదకు లోకోపకారముగఁ బరణమించుటచే నిన్నెవ్వరేమి యుఁజేయుఁ జాలరు. దానికేఁగుగాని యిప్పుడే యసత్యదోషమెట్లు పోవును ? ఇప్పుడు కర్తవ్య మేమి ?

మృ--మునిపుంగవులారా ! ఎట్టులైన నీబాలుని చిరంజీవిగా నెనర్పఁడు.

నార— వశిష్ఠా ! సర్వజ్ఞుడవయ్యు నెఱుంగనట్ల నన్నడిగెనవేల ! నా నోటఁ బల్కింపవలయుననికాబోలు నీయూహ. అట్లయిన నాకుఁ దోచిన యుపాయమును వచించెదను. ఆలింపుము.

(అని చెవులో చెప్పును.)

(ప్ర॥) మనయదృష్టమున నాతఁడు గూడ నిందుఁ దగుల్కొనకూడదా ?

వశి—భభిరే నారదా ! మంచియిక్తిఁ బన్నితివి. అట్లనే యొనర్తము. మృకండా ! మే మిప్పుడు బ్రహ్మాగోకంబున కేగుచుంటిమి. నీతన యుని మామెట నంపుము. వానికేమియు భయములేదు.

మృకం—మునిశ్వరులారా ! వాఁడెప్పుడును మీ వాఁడే. కొనిపోండు.

వశి—మార్కండేయూ ! జననిజనకుల యచుజ్ఞుఁ గైకొనిరమ్ము.

(16వ అనుబంధము)

మార్కం—జనని జనకులారా ! నాకనుజ్ఞ నొసంగినఁ బోయిపచ్చెదను.

(నమస్కరించును.)

మృకం—నాయనా ! పోయిరమ్ము. సకలవేల్పులు నీజీవితములను గాచెదరుగాక.

మరు—బిడ్డా ! ఆ పితానుహుఁడు నీకనుకూ లఁ డగుఁగాక.

వశి—నారదా ! మార్కండేయూ రండుపోదము.

(17వ అనుబంధము)

(నిష్క్రమితురు.)

శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తయేనమః

య మ గ ర్వ భ ం గ ము

అను

మార్కం డేయ నాటకము.

చతుర్థాంకము.

ప్రథమరంగము. — సత్యలోకము.

[బ్రహ్మ పద్మాసనాసీనుడైయుండ వశిష్ట నారదులు
మార్కండేయునితోఁ బ్రవేశము]

వశి— }
నార— } జనకా! నమస్కరించెదము.

బ్రహ్మ—కుమారులారా! మనోభీష్టసిద్ధిరస్తు. నారదా! నిరుపమాన
తేజోవిరాజమానుడైన యీబాలుఁడు మృకండ తనయుఁడు గాదా?

నార—అతఁడే. కుమారా! పితామహునకు వందనమొనర్పము.

మార్కం—శేవా! సురజ్యేష్ఠా!

దృ. కో—సరసి జానన సాధు సన్నత ♦ శారదాహృదయేశ్వరా

నిరుపమాన శుభాకరావర ♦ నీలవర్ణ కుమారకా

సురగిరీట విభూషితామర ♦ శుద్ధపాద యుగాంబుజా

కరుణాతోడను గావుమా నను ♦ కంబజాత పితామహ

మహానుభావా! మృకలడ తనయుఁడు మార్కండేయ నామకుండు ప్రాణమిల్లుచున్నాఁడు. (నమస్కరించును)

బ్రహ్మ—కుమారా! దీర్ఘాయుష్కాభవ. (అని వెంటనే నాలుక కరచుకొని రిచ్చవోవును.)

వశి—జనకా! తనయులమైన మాపై మీకుఁగలయభిమానమో లేక యీబాలునిపై మీకున్న దయయో మీచే యిట్లు పల్కించి నది. ఏమైననేమి! మాబలువు తగ్గిఁదని సంతసించుచుంటిమి.

బ్రహ్మ—నేడు నా కింత బుద్ధిప్రమాదము కలిగినదేమి? ఆహా కాలగతి ఇందులకుఁ గారణమేమి? (జ్ఞానదృష్టిజూచి) ఓహో! నారదా! ఇదంతయు నీనాటకమా! ఏమి యింత విఘరీతము కల్గునట్లు చేయించుచుంటివి? మమ్ము మృషావాదులంజేసి లోకములకుఁగీడొనర్పసంకల్పించితివా మేమి? ప్రస్తుత మన్నింటిని వదలి మార్కండేయనాటకము నాడించుచుంటివా?

నార—తండ్రీ! మీమాట లసత్యము లెట్లగును. అజ్ఞాతుడై స్పృశించినను వహ్ని కాలృకమాననట్లు ఆస్మికముగవచ్చినను భవితవ్యమే మీచే యిట్లు పల్కించినది. మరియు,
గీ. తమముఖంబున జెలువకు ♦ విమలవాక్కు
లెటులమృషయగునయ్య నిం ♦ కటులసత్య
హీనమైనచో లోకంబు ♦ లెటుల నిలుచు
వేదములు నాల్గు మృషకావె ♦ విష్ణుతనయ.

కావున యనుగ్రహించి యీబాలునికాపాదవలయును.

బ్రహ్మ—సరియే. రోటం దలపెట్టి రోకటపోటునకు వెరచినఁగార్వ ముండునా? నే నిప్పుడేకైశాసమునకేగి షరమేశ్వరుని ప్రార్థించి యాతని యొప్పుకోలుబడయుటకుఁ బ్రయత్నించెదను. నారదా? నీవీబాలుని గౌరవమానదీతరంబునఁగూర్చుండఁబెట్టి యొకరహస్య

ప్రజేశమున నితనికిఁ బరమేశ్వరస్వరూపమును బోధపరచి
తత్పూజావిధానముఁ దెలియఁ జేయుము.

(తెరవడును.)

ద్వితీయరంగము-౬ ర్ణ శాల.

[నారదుఁడు మార్కండేయులు కూర్చుండియుండుదురు.]

నార—కుమారా ! వింటివా శివస్వరూపవిలాసము.

మ. ఘనపాపాటవి వీతి హేమాత్మ్రుడు జగ ధి త్కళ్యాణసంధాయకుం
డిన తారాపతివహ్ని నేత్మ్రుడు జగ ధి నిత్మ్రుండు శంభుండు సు
హననోద్యోగుడు సత్కటాక్ష పరిభో ధి మానేకభక్తుండు తా
నినుగావంగలవాడట చైటంగమా ధి నిక్కుంబు లీవాక్యముల్.

సర్వరక్షకుండును ప్రాణతార్తిహరుండును శుభంకరుడు నగు శంకరుని
సర్వకాల సర్వావస్థలయందును చిత్త కమలముననిల్చి సేవింపవలయును.
ఈ శివశబ్దార్థమును గురైటుంగ నెంతంతవారికిని యగోచరము. శాశ్వ
తుడగుటచేతను బరమానందవశుడై అహంకారాదుల సశింపఁజేసిన
నిర్వికారుండగు చిదానందాభాసుడగుట నతఁడు శివుడనంబడును. అతని
సామర్థ్యమును శక్తిని దెలిసికొనఁడలంచి బ్రహ్మాందాద్రిదేవతాశ్రే
ష్ఠులు పెక్కువిధములఁ బ్రయత్నించియు వ్యర్థులైరి. ఇతఁడు లయకర్త
యైనను విశ్వవ్యవహారమునకే గాని నిజమున కతఁడు జితకోధుడనియు
శుద్ధసత్వగుణస్ఫూర్తియనియు గ్రహింపుము.

మార్కం—మహాత్మా ! అట్లయిన నీ దేవుడు రుద్రుడనియు భీము
డనియు భయంకరనామముల నేలధరింపవలయును? లయమే
తనకర్మమనియేల నిర్ధారణఁ జేసికొనవలయును?

నార—కుమారా ! నీ ప్రశ్నము కడుసూక్ష్మము. దానికి సదుత్తరమును
వినుము. ఈశ్వరస్వరూప మొకటైనను ప్రపంచకనిర్మాణపాలక

సంహరణాది కార్యానంద విలాసానుభవముకొఱకు మూర్తి
త్రయమై వ్యవహరింపఁబడును. అందుశంకర స్వరూపము లయకా
ర్యమునకే వినియోగపడును. ఇతని లయమున నేగాని తక్కిన
వారి కృత్యంబుల కాధారముకానరాదు. కావున నాతని కృత్యం
బులననుసరించియతనికాన్యామ ముంపఁబడినది. మూర్కంజేయూ
పరమేశ్వరుండు భోకంబుకొఱకు లయకర్మము మొనర్ప కంకణ
ముఁ గట్టుకొనెను గాని స్వభావముచేత నతఁడు శాంతస్వరూ
పుఁడు. నిశ్చయముగ రాగియన్నను విరాగియన్నను యోగి
యన్నను భోగియన్నను నతనికిఁజెల్లుచు సుఖమునిచ్చువాడు
గనుక శంకరుఁడనియు శాశ్వతుఁడుగాన శివుఁడనియు లోకముల
కెల్ల ప్రభువగుటచే యీశ్వరుఁడనియు బిలువఁబడుచున్నాఁడు.
ఈ పరమేశ్వరపంచాక్షరీ మహామూత్రాక్షరములకుఁ బ్రతిదాని
కిని గొప్పమహాశక్తియులుకలవు. కావున భక్తిశోధాసమేతుం
డవై శంకరునిగూర్చి తపమొనర్చుము. సీజపసమయమున
దేవతాకోట్లతో సురలాజువచ్చినను భటవర్గంబులతోఁ బరేత
నాయకుం డగుదుడెంచినను సీతాప్రసంధి కదలకుము. నీయిష్ట
దైవమగు శంకరుఁడే నిన్ను రక్షించును. ఎవ్వరెన్ని విధాబుల
భయపెట్టినను వెరుపుఁ జెందక మనోమందసంబున శంకరాకార
నామ విభవముచు దాఁచుకొనుము. ఉష్ణకాలమునలేచి కాల
కృత్యంబులఁ దీర్చి శీతలోదకస్నాతుడవై ధాతవస్త్రధారణ
ముంజేసి శోడశోపచారంబుల నామహాలింగమును బూజిం
పుము.

మూర్కం—నారదా ! ఇప్పుడుగదా ధన్యుఁడనైతిని. నేడుగదా
నాజన్మ తరింపనుండెను. ఎన్నటికిని నీవాక్యములను మరువను
నార—పవిత్రమైన బ్రహ్మహత్యాది పాతకసంహరిణ్యైన గోదావరి

[సవంతీ తీరమున నొకప్రదేశముంజూపెద. అందు దవంబుఁ జేయుము రమ్ము పోవుదము.

(18 అనుబంధము.)

(ఇద్వరు నిష్క్రమింతురు.)

(తెరపడును.)

తృతీయరంగము.

యముని కొల్వకూటము.

[యముడు-చిత్రగుప్తుడుకు గూర్పుండి యుందురు.]

యము—చిత్రగుప్తా ! నే డేయేజేవులను గొనిరావలయునో సమయ మెఱింగి యందులకుఁగా మనభటులనంపియుంటివా?

చిత్ర—దేవా ! ధర్మరాజా ! యిదే మనభటులు సాపులజీవములను గొనితెచ్చి వానికిఁ గారణశరీరములఁగల్పించి మన మాజారము కడ నిలువఁబెట్టియున్నారు.

యము—ఒక్కొక్కరిని నాయెకాటకుఁ గొనిరమ్మనిపల్కుము.

చిత్ర—చిత్తము ఓభటులారా? ఆ సాపులనిటకుఁ గొనిరండు.

(భటుకు ఒకపాపిని ప్రవేశింపింతును.)

యము—చిత్రగుప్తా ! యితఁడేపాపము నెనర్చినాడు?

చిత్ర—ఇతఁడు బ్రాహ్మణుడైయుండియు నగ్నిసాక్షిగఁ జేకొన్న భార్యను వదలి పరకాంతామానభంగకరుడై మహాపాపములఁజేసి యున్నవాడు.

యము—ఓరీ ! నీచా !

చ. జగతిని విప్రవంశమున * జన్మమునందియు సాధుపద్ధతిన్
అగణితసత్య భర్మముల * నన్నిటి నిట్లు త్యజించిపాపిత్వై

మగువల జాలచుండు బడి ♦ మానక దుష్ట కథానువర్తివై
తగఁజుచుచితి విఠను ♦ దండనఁ బొందుట కేఁసమా ఖలా.

ఓభటులారా ! యీ దుష్టుని కుంభీపాకనరకంబునఁ బడవేయుడు.

(భటులు వానింగొనిపోయి మరియొకనిని గొనివత్తురు)

చిత్రి—ధర్మరాజా ! వీడుశూద్రుడయ్యును బ్రాహ్మణులను దిరస్కరించి వేదపఠనము జేసి యజ్ఞోపవీత ధారణమునొనర్చి తానే సర్వజ్ఞుడనని విట్టవీగినవాడు.

యము—ఓరీ!

గీ. కండ కావరమునధన ♦ గర్వమునను
విట్టవీగుచు వెకలివై ♦ విప్రసమితి
నల్ల నిందించి వేదంబు ♦ లెల్ల మైల
పడఁగఁజేసెనావే యోరి ♦ పాపచరిత.

వేదోచ్ఛారణముజేసి బ్రాహ్మసూత్రానర్హుడయ్యు యజ్ఞోపవీత ధారణముజేసితివిగా ! ఓభటులారా ! వీనింగొనిపోయి రారవంబునఁ బడవేయుడు.

(వాని గొని పోయి మరియొకనిని గొనివత్తురు)

చిత్రి—వీడువైశ్యుడు. అన్యాయ వర్తకంబున విశేషధనమునార్జించిన వాడు. వీనికి ధర్మచింత లవమాత్రమైననులేదు.

యము—ఓరీ ! వైశ్యవంశబడబాసలా ! బ్రదికినన్నిదినములును కూడ మూటకట్టుకొని రాదలఁచియే ధనము నార్జించితివి. ఏమాత్రము కొనివచ్చితివి ? సేవకులారా ! వీని గొనిపోయి యగ్ని స్తంభమున కంటకట్టుడు.

(వానింగొనిపోయి మరి యిద్వరం గొనివత్తురు)

చిత్ర—వీడు రాజసభలయందుఁ బెక్కుమారుల సత్యపు సాక్ష్యముల
నిచ్చినవాడు. వీడు న్యాయ విహీనపు పత్తి కలను సృశించి
యనేక దీనుల కొంపలఁ గూల్చినవాడు.

యము—సేవకులారా ! వీ రిద్వరింగొనిపోయి దివారాత్రములనక
గళాఘాతముల వాయఁ గొట్టుడు.

(భటులుకొనిపోవుదురు.)

యము—చిత్రగుప్తా !

మ. యముఁడాక్కండు కలంకు పాపులను వాడత్యంత కోధంబు మీ
రమఁస్ఫూర్తిగ శిక్షఁజేయునను వా ధి క్వాబిల్య మాలించియొక
రమణీగోహనుతాదలంగఁజను ధి లోగాంధులై ఘోరపా

పములంజేయుచు నున్నవారు మదిస ధి ద్భావంబుల స్వీడుచుకా.

ఇంతింత శిక్షలొనర్చుచున్నను మితిమీరి మోహకరులగుచున్నారే !
మరచితిని. చిత్రగుప్తా ! నేడు మనలోకమునకు రావలసిన పుణ్యజీవి
యెవఁడు ?

చిత్ర—మృత్యుడమహాముని తనయఁడగు మార్కండ్ డేయుని కాల
మాసన్న మగుటచే నతని జీవితముఁ గొనిరా భటులనంపితిని.

[ప్రతీహారి ప్రవేశము.]

ప్రతీ—జేవా ! నారదులవారు వచ్చియున్నారు.

యము—ప్రవేశ పెట్టుము.

[ప్రతీహారిని నిష్క్రమింప నారదునిప్రవేశము]

యము—నారదమునీంద్రా ! వందనము.

నార—శమనా ! కళ్యాణచుస్తు.

యము—నారదా ! ఎద్దియో కారణాంతరమున వచ్చినట్లు నీ ముఖ
భావము చాటుచున్నది. అట్టిదేమైనఁ గలదా ?

నార—మరేమియును లేదు.

యము—నారదా ! అటుకాదు.

గీ. అవని ముల్లోకసంచారి ♦ వగుట నీదు
రాకయనంగను దీర్ఘ కా ♦ ర్యం బడేము
పూనియున్నట్లు తోచె నా ♦ బుద్ధి కిపుడు
నిజ మొ కల్లయొ తెలియంగ ♦ నేరనెలి.

నార—ధర్మరాజా ! మార్గానుసారముగ నీలోకము నుకమారు
చూచిపోదమని తలంచి యిటు వచ్చితిని. మీ కెల్లరకును
సేనుమా?

యము—నీ దయకల్పిని సర్వమును కుశలము.

నార—శమనా ! నీలోకమున కిప్పుడు రానున్న పూజ్యజీవు లెవరైన
గలరా ?

యము—బ్రహ్మర్షీ ! కించిత్కాల మోపికను వహించిన నొక ముని
కుమారుని గొనిరాగలరు.

నార—ఎవ్వరా మునికుమారుడు ?

యము—మృకండ తనయుడగు మార్కండేయ నామకుడు.

నార—ఓహోహాహో ! ఎంతగొప్ప సంగతి ? (నవ్వును.)

యము—ఏమి నారదా ! పరిహాసమును జేసితివి ?

నార—ఏమియును లేదు. పట్టితెచ్చుటకు నీ భటుల సంపితివా?

యము—పంపియుంటిని.

నార—పట్టితెమ్మనియేనా ?

యము—పట్టితెమ్మనియే పంపితిని. ఏమి నారదా ? ఇట్టి వికటపుష్ప
ముల నడిగెదవు ?

నార—నాభక్తములు వికటములా ? లేక నీప్రయత్నములు వికట
ములా ?

యము—నాప్రయత్నములు వికటములా! ఏమి యిట్లుమాట్లాడెదవు?

నార—నీ ప్రయత్నము గాకున్న నీ బుద్ధి వికటమైవదని చెప్పవలయును!

యము—అదెట్లు ?

నార—లేకున్న మార్కంజేయుని జీవములఁ దోడ్తెచ్చుటకు నీభటుల సంపుడువా ?

యము—కాలము తీరినవానిని దోడ్తెచ్చునుటలో లోప మేమున్నది ?

నార—ఆ బాలుని నీలోకమునకుఁ దెప్పింపఁ గలవనియేనా నీయభిప్రాయము ?

యము—ఏమి నారదా ! ఇట్టి బేలతనపు మాటలాడెదవు.

నార—శిమనా ! యింక నీ వాక్కురతఁ గట్టి వేయుము.

చ. వినుమొకనాడు నాకడ గ ధీరత్తో విరుమయ్య యీజగం

బున సుకృతాత్ములక దురిత ధ మూర్తుల నెన్నఁగ నావశంబట

చుచు మఱి వాఁకిఁ గతులు ధ జూపుట నావగుకార్యముచు నీ

వనవినలేవె నేను నిజ ధ మాడిన నిష్ఠురమా గదా యమా.

మరియు నెంత మహానీయుఁడైనను మరణకాలము సమీపింపఁగనే నా కడకు రావలసినదే యని నీవాకప్పుడు నాతో నని యుండలేదా ?

యము—నిజమే అని యంటిని. అది యిప్పుడేల ?

నార—ఇప్పుడు నీమాటను నీవు నిలుపుకొను తరుణము వచ్చినది.

యము—నామాటను నే నెప్పుడునిలుపుకొనలేదు ?

నార—మార్కంజేయుని బట్టి తెచ్చినప్పుడు గదా ! నీమాటను నీవు నిలుపు కొనుట.

యము—అప్పుడే నాభటుల సాపేయింఁగిని

నార—ఆ బాలకుఁ డెట్టివాడో తెలియనా ?

యము—అతంమాత్రే మే నెఱుంగకపోలేదు. శంకరవరమున షోడశా

భ్రష్టాయుడై జన్మించినాను. వాడెట్టి నాడై ననేమి వాని
కాయపు మూడె. నా లోక మతనికిగూడె.

నార—నీ మనమున నట్లచుకొని సంతసించుచుండుము. ఆవల జరుగవల
సిన కార్యములు జరుగుచుండును. నీ వెన్నిబిగములను బల్కి
నను వానినిమాత్రము నీకడకుఁ జేరజాలవు.

(18 వ అచటాధము)

యము—ఒక బాలుడు నాయాజ్ఞకుఁ దిరస్కరించువాడా ! నారదా!
నన్ను వెకసక్కెమాడదలంచితివా ! లేక నీకేమైనఁ జిత్తచం
చలనముకల్గెనా?

నార—నాకుఁ జిత్తచంచలనము లేదు. కాని నీకుఁ బైతృచలనమెక్కు
వాయెను. నేను మొదటనే పల్కియుంటిని గదా నిజమాడిన
నిష్ఠురమని.

యము—శంకరుఁ డా బాలునకుఁ బరునారేండ్ల ప్రాయమని నియ
మించియుండ నిట్లనెదవేల?

నార—అది నిజమే. కాని ప్రస్తుతము జరుగుచున్న సంగతులు నీ
వెఱుంగవు కాబోలు.

యము—అదేమి ?

నార—కొంతమంది మునులును పితామహుండునుగలసి యాబాలుని
మృత్యువిహీనునిగాజేయఁ దలంచుచున్నారు.

యము—ఎట్లెట్లా ! మార్కండేయున కాయర్వృద్ధిఁ జేయఁదలంచు
చున్నారా? అంతప్రయత్నమైన వీరికేల ?

నార—సరియే. దిరిగి యాగాఢయంత్రయుఁ దెల్పుటకుఁ జాలతడవు ప
ట్టును. సూక్ష్మముగఁ దెల్పెదను. వాని జననీజనకు లాబాలుని
వసిష్ఠునిపాదములపైనను బ్రహ్మదేవునిపాదములపైనను బడనే
యఁ గాలానుసారముగా వారికిర్వరకును దీర్ఘాయుష్మాన్ భవ

అను దీవనయేవచ్చె. అందుచే వామూటను వాగునిలుపుకొనుటకుఁ గొండంతప్రయత్నముఁ జేయుచున్నారు. ఇంక నీమూట దబ్బరయే. నీయత్నము దుర్యత్నమే.

యము—నారదా ! నామూటదబ్బరయగునా ? అట్లెన్నటికిని దలంపవలదు. శంకరునియాజ్ఞఁ ద్రొప్పటకు నీ విధివశమూ మతిమాలిన వశిష్ఠునితరమా. ఇట్టిది జరుగునని నీవెట్లునమ్మితివి? అప్పుడే వానిప్రాణవాయువుల నాభటులు కొంతదూరము కొనియే వత్తురు.

నార—శమనా ! ఏటి కీమూటలు.

గీ. ఏటి కీ గతిఁబల్కెదో ♦ యనకుమార
నాగ్నిజ్వంభణం బిడజాలు ♦ వలదుడుగుమ
వానిఁగొని తేర నీదగు ♦ భటులవలన
కాదు సరికదా నీచేత ♦ కాదు వినుము.

యము—నారదా ! ఇంక నీమతిమాలిన మూటను విడుపుము.

సీ. ఎఱుంగవే లోతైక ♦ దురిత క్రియాలోల
సంఘ భీకరచండ ♦ శాసనుడని
ఎఱుంగవే దుర్మార్గ ♦ చరదవృత్త సంఘసం
హరణార్థజనిత ఘో ♦ రాకృతిసని
ఎఱుంగవే నను దుర్ని ♦ రీత్యు ప్రతాపాగ్ని
యుత భీకర లయార్క ♦ సుతుండ ననుచు
ఎఱుంగవే నజ్జన ♦ పరిరక్షణాఖిల
దవృత్త శిక్షణ క్రియా ♦ తుండ ననుచు
భువనజాలంబు నెల్లను ♦ పూర్ణమైన
శాసనంబున లోకజేసి ♦ సకలధర్మ

రక్షణార్థమై యున్న నా ♦ పరిబలమైన

యాజ్ఞకేహరున్నయదె చూడ ♦ వా ధరితి.

నార—చూడక పోదునా ! ఈ కన్నుల కీరేప్పలు దూరములుకావు.

[ప్రవేశము భటులు]

యము—ఓ సేవకులారా! నూర్కాడేయని పాణివాముపులఁ గొని

తెచ్చితిరా ?

భటు—దేవా! మే మాతనింజేరుటకైన శక్తులము కాక పోయితిమి ?

కూర్చుని రుమ్మిఁ బూజించు చున్నాఁడు. ఎన్నియోమాద్లు

పిలిచితిమి. కన్నువిప్పడామె. రాడామె. చేరఁబోవ శరీరము

నకు మంటలుపుట్టనారంభించె. ఇంక నీ కార్యమునకు దేవరయే

సమర్థులు.

నార—(శ్రవ్యము) ధర్మరాజా ! పరేతరాజా ! వింటివా సేభటుల

వాక్యము.

యము—ఓ పిరికి పందలారా! సిగ్గుమాలి మీముఖములను మాకేటికి

జూపింప వచ్చితిరి ?

గీ. సిగ్గుకిలైనలేదె యో ♦ చెనటులార

బాలునెక్క-ని గొనిరాని ♦ పందలగుచు

బ్రదికి యున్నారు జీవచ్ఛ ♦ వంటులగుచుఁ

దొలఁగి పొండిక నిటనుండి ♦ తులువలార.

(భటులు నిష్క్రమింతురు.)

నార—అకారణముగా వారిపైన నేటికిఁగోపించెదవు ? వారిచేతఁగా

కున్న నీ చేతనగుననియా నీ తలంపు ! నామాటను విని ని

పూనికను వదులుము. నీవలనఁ గానేరదు.

యము—చాలు చాలు నారదా ! నీ యసమంజస వాక్సరణి నింకఁ

గట్టిపెట్టుము, నీవు బ్రహ్మార్షి వగుటచే నాయెదుట నిట్లనఁగల్గి

తివి కాని మరియొకరైన నేమయ్యెడిదో ? ఇప్పుడేపోయి
యోబాలకుని ప్రాణానిలంబును మదీయ పాశములఁగట్టి నీలో
కమునకుఁ దెచ్చి చూపకున్న నన్నీ పేరున బిలువకుము.

(19 వ అనుబంధము.)

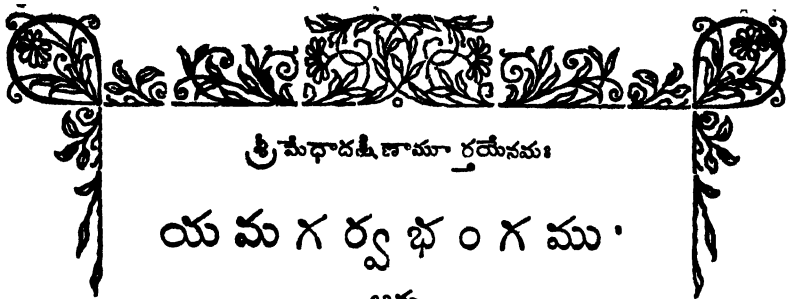
నార—నారదా! ఇప్పుడుగదా నీవుసంతసింపవలసిన తరుణము. ఈయ
మునకు గొగుగా పురియెక్కినది. ఇక్కడికి మూడువంతులు
నాకార్యము గట్టెక్కినట్లే. ఇంకనొకరంగముతో మార్కండేయ
నాటకము మృత్యుజయ విలాసము యమగర్వభంగము పూర్తి
యగును. సెక్కడ నుండి బయలు వెడలి తరుణమురాగనే
మృకండ మరుద్వతులతో మార్కండేయుని కడ కేగెదగాక.

(20 వ అనుబంధము.)

(నిష్క్రమించును.)

(శైరవాలును.)

శ్రీమేధావతిజామూర్తయేనమః

యమగర్వభంగము.

అను

మార్కం దేయనాటకము.

శం చ మాం క ము.

[రంగము. గౌతమీతీరము. నైకతలింగము. పూజా
ద్రవ్యములతో మార్కందేయులు కూర్చుండి
పూజించు చుండును.]

మార్కం—

(20 వ అనుబంధము.)

హే సకల లోకానంద హృదాయక ! దివ్యమంగళ కరపాదార
వింద ! హే గిరిజామనోనాయక ! పాహిమాం. పాహిమాం.

సీ. సకల లోకావళి ♦ సంహార కారణ

పావనాకార తు ♦ భ్యం నమోస్తు

పరి పాలి తాళిల ♦ భక్తజ్ఞానక బిడౌజ

వందితాకార తు ♦ భ్యం నమోస్తు

జ్ఞానాంక త్రాపిత ♦ సనక సనందన

వరమునిచంద్ర తు ♦ భ్యం నమోస్తు

బ్రహ్మాది సురవంశ్య ♦ పార్వతీ వసిత స

ద్వామాంక భాక తు ♦ భ్యం నమోస్తు.

ప్రమథగణ పరిసేవిత విమల చిత్త
 వరమునీంద్ర మానసకద్య † పరమ భృంగ
 రజతశైల నివాస వి † రాజతాంగ
 వందితాఖల లోక తు † భృంగ నమోస్తు.

(కనులుమూసికొని జపించుచుండును.)

[ప్రవేశము యముడు]

(21 వ అనుబంధము)

యము—ఇదియేగదా ! ఆ విప్రకూమారుఁ డుండెడి తలము. ఇప్పుడు
 వీఁడెట్లు నాస్వాధీనుఁడుకాడో పరిశీలించెద. (సమీపించి) అహా!
 యేమి యీ బాలుని సుందరాకారము? ఆకృతి ధరించివచ్చిన
 బ్రహ్మతేజమోయన నెట్లు విరాజిల్లుచున్నవాడో.

సీ. శివభక్తి బోధించు † జత్తమందఁ దలంచి

పుట్టిన పార్వతీ † పుత్రుఁడనఁగ

శుద్ధసాత్వికగుణ † స్ఫూర్తినిగైకొని

జన్మించు విష్ణుతే † జుబనంగ

ఆకృతిధరించి † యవతరించినయట్టి

సుందర భారవీ † సూనుడనఁగ

సకల జనాహ్లాద † చంద్రికా యుక్తుడై

జగతిని పుట్టిన † శశియనంగ

విమలగుణముల నెల్లను † కమలభవుఁడు

ఒక్కచోటికిఁ జేర్చి తా † నోడ్పుతోడ

బాలరూపంబుగాఁజేసి † పంపెననఁగ

వెలుగుచున్నాఁడు చూడ నీ † విప్రసుతుఁడు.

ఇట్టివానినెట్లు నా లోకమునకుఁ గొనిపోగలను. అహా! ఏమైనను
 నావిధిని నెఱవేర్చక తప్పుదుగదా. తడేక భ్యాసుడైఁ నిమిలిత

నేత్రుడై పరమేశ్వరమహాలింగసన్నిధింగూర్చుండి శివధ్యానమొనర్చు
నితనిజీవముల నెట్లు కొనిపోగలను ఎట్లునను వీని చిత్తంబును శివ
ధ్యానంబునుండి మరలించి బాహ్యప్రచారమునకుఁజొన్ని లింగమును
విడిచి వచ్చునట్లు చేయవలెను. భక్తిశీలుడవగు విప్రనందనా!

మార్కం—(కన్నలు మూసికొనియే యుండును.)

యము—అహా! వీసి నిశ్చలత్వము సంస్తవనీయముగదా!

గీ. కనుయుగముమూసి చూసన ♦ కమలమందు

నిర్మలాంతఃకరణమున ♦ నిటలనయను

నిల్చి పిలిచిన పలుకక ♦ నిష్ఠానోడ

దపముఁ జేయుచునున్నాడు ♦ ధాత్రీలోన.

మరియొకమారు కలుకరించెదను. ఓ తపోనిష్ఠాగరిష్ఠుండవగు విప్ర
నందనా.

చ. కనులరమోద్భ్రయ హృదయ ♦ కంజమున నిచ్చునిల్చి భక్తితో
ఘనతర నిశ్చలత్వమెసఁ ♦ గ న్భజించుచునున్న యట్టి యో
విసయ వివేకశీల యిటు ♦ వేగమె రాగదవయ్య పిల్చుచుం
టిని యరుదెంచి మయ్య యిట ♦ నిల్చి మముంగని మాటలాడుమా.

మార్కం—(కన్నలు తెరచి) ఎవ్వరిట్లు నాజపంబునకు విఘ్నము
గలుగఁజేసితిరి. ఓ జగజ్జనకా! మహాదేవా! క్షణమైనను నీ
ధ్యానమును విడువఁగలనా! (ప్రక్కకుఁజూచి) ఎవ్వరితఁడు!
నీలమేఘచ్ఛాయ నలుదెసలఁ గడలుకొనఁగ దీప్తిపుంజంబులైన
నేత్రంబులతో వెల్లొందుచున్నాడు. ఇతఁడే నాజపవిఘ్నము
నకుఁ గారికుడై యుండవచ్చును. ఓ మహానుభావా! తా
మెవ్వరు? ఏటికిటకరుదెంచి నాజపతపంబుల కంతరాయముచు
గల్పించితిరి?

యము—విప్రనందనా! నన్ను శమనుడందురు. ప్రపంచమందలి
 జీవుల పుణ్యపాపముల విమర్శించి వారికిఁదగిన పదవుల నొసంగ
 విధినిర్ణీతుండనై దక్షిణదిశకు నాయకుండనై యుండువాడను.
 మార్కం—దేవా! యహధర్మరాజపు నీవేనా! శంకరపూజా సమ
 యమగుట నిచ్చటనుండియే సమస్కరించెదను.

యము—కుమారా! అర్హపదప్రాప్తిస్తు.

మార్కం—ధర్మరాజా! నీవు మహాభయంకరుండవనియు నీలోకము
 మహాఘోరమనియు నీదర్శనము నరులకుఁ గానరాదనియు
 వినువాడను. విన్నదానికిని గన్నదానికిని భేదము కన్పట్టు
 చున్నది.

యము—కుమారా! నీ వనినది నిక్కము. పాపులకు భయంకరుండను.
 నీవంటి భక్తులకు మాత్రము నామ్యరూపమునఁ బరగుచుం
 దును. మరియు నీవు నిరంతర శివపూజా ధురంధరుండవగుటఁ
 జేసియుఁ గారణజన్ముడ వగుటచేత నన్నుఁ గాంచఁగల్గితివి గాని
 యన్యలకు నారాక యగోచరము. బాలకా! ఇంక నీ వాలింగ
 మునువదలి యీవలకురమ్ము.

మార్కం—అయ్యా! పరేతరాజా!

గీ. నన్నుఁజూడఁగ నేతెంచి ♦ యున్నవాడ
 వేమి హేతువుకలదొకో ♦ యినకుమార
 అంత్యకాలము సామీప్య ♦ మైనఁగాని
 ధరా నీదర్శనబడి ♦ దొరుకఁగలదె

యము—(తిసలో) ఏల నాచిత్త మిప్పుడు శంకా కులితమగుచున్నది!
 ఎన్నడును నాహృదయ మిట్టి వ్యత్యాసము నందడే. కాదు
 కాదు. ఇది నారదవాక్య శ్రవణమువలనఁ గలిగిన మనోవ్యధ. ఇట్టి
 ఘోరస్వాంతినివద్ద దాచిన లాభములేదు. (ప్రకాశము) ముని

కుమారా ! తెల్పుచుంటిని వినుము. శంకర వరప్రసాద సంజ
నితుండవగు నీ కామహాదేవుఁ డొసంగిన యాయు వంతమగుటచే
నీ జీవంబుల గొనిపోవచ్చుతిని. కావున నీవలకురమ్ము.

మార్కం—అయ్యా ! మరితశమనా ' శమనా ! నీవు ధర్మస్వరూపుఁ
డవు. ధర్మపరిక్షణార్థమై విధిచే నియమింపఁ బడినవాడవు.
అట్టి నీయాజ్ఞకు నేనేమని బదులుపల్కువాడను.

(22 వ అనుబంధము.)

మహాత్మా ! ధర్మంబరయ నీవ యర్హుండవు.

యము—విప్రతనయా ! కావున నే నేనిట్లు పల్కుచుంటిని. నిన్నిష్ఠుడు
కొనిపోవుట నాధర్మము. నీకిక్కడ నావాక్యములకు బదులు
పల్కుట కవకాశమే లేదు. వచ్చియే తీరవలయును.

మార్కం—(లింగముపై చేయివైచి) ధర్మరాజా ! విమృక్తధర్మము
నీకొక్కరిదేకాదు. విశ్వజన్మమానవకోటి శిల్లరకు నున్నదియే.
అట్టియెడ నాధర్మమును నేచుమాత్ర మనుసరింపవలదా ! నేని
శంకరసన్నిధిని వదలి నీమెట రాఁలనా ?

యము—కుమారా ! మానవులకు లోకమునందు జీవితాంతమువరకే
విధివిహిత కర్మాచరణము. నీకిక నాయుశ్శేషములేదు. నిన్ను
వేగమే నాలోకమునకుఁ గొనిపోవుటయు నీకర్మ ననుసరించి
నీకుఁదగిన ఫలంబొసంగుటయు మావంతైమున్నది. పలుచూట
లేలఁ బల్కెదవు.

మార్కం—అయ్యా ! ఏటి కిట్లాడెదరు ! ఉష్ణతకులమునందు జన్మించి
నందుల కున్నతపదపుల నందముత్సించుటయు జన్మసార్థకమును
సంపాదించుటకై యత్నపడుటయేగదా ధర్మము. అట్టి
న్యాయము ననుసరించుచున్న నన్నేటికి రమ్మనెదవు ?

యము—(తనలో) ఆహా ! ఏమి యాబాలుని వచోనైపుణి. వినిన

కొలది వినబుద్ధి పాడముచున్నది. ఏనిని ధల్లిదండ్రుల కెడబాపి వెంటఁగొనిపోవుటెంత కష్టతరము. కానిమ్ము. ఇందు నాచేయఁ దగిన కార్యమేమియునులేదు. (ప్ర)కాశము) బాలకా! ఉన్నత పదవియైనను నీచపదవియైనను నీవు రమ్మనినవచ్చి పొమ్మనిన పోవునవికావు. నీప్రాప్తి ననుసరించి గానున్న ఫలమువచ్చియే తీరును.

చ. అల శివుడైన నేమి కమః ధి లాక్ష చతుర్ముఖులైన నేమి నీ కిల ఫలితంబాసంగుటకు ధి నెంతటిపుణ్యముఁ జేసియుంటివో ఫలితమె యంత యీఁగలరు ధి బాలక దానిని దీసివేయఁగా గలుగుదురే మరేరయిన ధి త్కౌతలమందు మహీసురాత్మజా. అయ్యది నీ కనుభవింపక తప్పదు. ఎవ్వరైన నంతకన్న నక్కును ఫలం బీయఁజాలరు. ఏల యిట్టి వాదంబులనాడెదవు. మీతోసంభాషించుటం జేసి మాకాల మతిక్రమించుచున్నది. రమ్మివలకు. జాగుసేయకుము. (23 వ. అనుబంధము.)

మార్కం—అయ్యా! దయామయ హృదయా! నీ వనినట్లు నాప్రాప్తి యెట్లు నఁగానిమ్ము. నే నీ శృంగరలింగమును వదలి నిన్ను జేరఁ జాల. కరుణామయుండవగు నిన్ను వేడుకొనుచుంటిని. నన్ను వదలుము.

యము—అర్భకా విధివిధాయక నాయమార్గంబులకుఁ గట్టువడి కార్యంబులనొనర్చు మాకును గరుణకును జాలదూరము. నీ ప్రార్థంబునకు నాచిత్తము కరుగఁజాలదు. నీవిన్నపమును గట్టి పెట్టుము.

మార్కం—కట్టిపెట్టిన నాయక్కరయెట్లు తీరఁగలదు. నావాంఛితమును నీవు తీర్చినను తీర్చకున్నను నీయందు వినయభావముతోఁ బ్రవర్తించింపక తప్పదు. నా యిష్టదైవమగు పరమేశ్వర సాక్షిగా

నిన్ను వేడుకొనెద. దేవదేవుడగు శంకరునివీడి నీవెంటరా-
జాల. నన్నచుగ్రహింపుము

యము—(తనలో) వీనియెడల నాచువాక్యములు పనికిరావు. ఇంచుక
యాసఁగొల్పి చూచెన. (ప్రకాశము) బాలకా! నీవు నిష్ప్ర
యోజన వాక్యములతోఁ గాలహరణముఁ జేయుచుంటివి. నీకిది
తగదునుమా శీఘ్రముగరమ్ము.

మార్కం—అయ్యో! నన్నెచ్చటకు రమ్మనెదవు?

యము—నా లోకమునకు.

మార్కం—ఏటికి ?

యము—నీకర్మానుభవము కొఱకు.

మార్కం—ఇదెక్కడనైన గలదా! ధర్మరాజా! న్యాయమునైన
విచారించవలదా?

తే. గీ. ఘనపురోహాశము శునక ♦ మునకుఁ దగు నె

యాగశాలార్హతయుఁ వరా ♦ హమున కగు నె

పట్టువస్త్రంబు లిలవృష ♦ భమున కగు నె

అటులె నేను నీవదవి కె ♦ ట్లర్హమగుదు.

యము—కుమారా! అట్లు తలంపకుము. యమలోకమని సంతనే
దుర్నిరీక్ష్యమై మహాభయంకరముగ నుండుననియుఁ బాపులే
కాని యాలోకమునకుఁ బోఁగూడదనియు నీమనంబునకు
సిద్ధాంతీకరింపఁ బ్రయత్నింపకుము. నాలోకమండలి నాల్గువ్యా
రంబులలో నొక్కదక్షిణ ద్వారమున కావలిభ్రదేశమే మహా
నరకమని తలంపుము. తక్కుంగల పురమంతయు మహావైభవ
సమర్పితంబై యొప్పుచుండును. సిద్ధులుచు మహాముచులును
సమస్తదేవతలును నాలోకమున కనుదిన మేతెంచుచుండును.
కావున నీవ్రకూడ రమ్ము. నిన్నచ్చటికిం గొంపోయి యొక దివ్య

విమానమునఁ గూర్చుండఁబెట్టి నీకర్తవ్యమును పదవికిఁ బుపెదను.
 లేమ్ము కాలవిలంబనముఁ జేయకుము.

మార్కం—అయ్యా! పశేతనాయకా! నాయంగు నీకుఁగల్గు కరుణ
 క నేక వందనములు. నీవన్నవన్నియును నిశ్చయమే. కాని నాకే
 లయో యీ లింగమును వదలి నీమెటరాబుద్ధి పుట్టకున్నది.
 నన్ననుగ్రహించి నీగోకముచేసేగుము. నాజపంబున కంతరా
 యము రాజుడకుము. బాలుడనగు నామనవిని యింతవినఁ
 జాలవా! నావాంఛితము నీదేవుఁజాలని యసమర్థుడవా!
 ధర్మస్వరూపుడనగు నీవింత దయాశూన్యుడవా?

యము—(తనలో) ఇంతైనను ఏ డాలింగమును వదలి రాకున్నవాడు
 గదా! కానిమ్మని విజృంభించితినా శంకరతిరస్కృతి కలుగు
 నేమో. (ప్రకాశము) కుఱ్ఱా! నీవాంఛితము నీదేర్ప నాతరము
 కాదు. ఇట్టి విపరీతవరంబును గోరికొనుటవలన నీకించుకైన
 ప్రయోజనములేదు నీజీవితాంతమగుచుండ నీజపంబున కంత
 రాయ మన సర్థమేమి? నేను నీ మొరాలకించివందువలన లాభ
 మేమి? ఏలయిట్టి వ్యర్థాలాపముల నాడెదవు.

(24 వ అనుబంధము.)

మార్కం—అయ్యా! పోనిండు. పుట్టింపను పెంపను లయింపఁజేయను
 కారకుఁడై కర్తయై భోక్తయై సకలమును నడిపింపఁజాలు శక్తి
 వంతుడగు శకరుఁడుండ నీకేల యీ విచారము నీవన్నట్లు
 నా జీవితాంతమగు తరుణము వచ్చేనేని లయకర్తయగు శంక
 రుఁడే నాజీవితములను హరింపఁజేయఁగలడు. నీవేటికిట్లుతొం
 దరపడియెదవు?

యము—(తనలో) ఓహో! పట్టకొలది కూత ఘనమాయెనే నే
 నన్నుడు నిట్టి సంశయావస్థకు లోబడలేదే నారదవాక్యము

చెల్లునా నాపట్టుదల కొనసాగునా? ఇంక దార్శముఁ జేసెదను.
(ప్రకాశము) ఓరీబాలకా ! నీవు యోగ్యుడవనియు శివపూజా
దురంధరుండవనియుఁ దలచి నే నెంతమ్మనువుగ సంభాషించి
నను నామాటను నీవు వినునట్లులేదు.

(25 వ అనుబంధము)

ఇదివరకు నీయందు నాకుఁగల్గిన సద్భావ మింక మీఁద నుండఁ
బోదు. బాగుగా యోజించుకొనుము. నే తలపెట్టిన కార్యమునకు
విఘాతముఁగల్గింప నెంతవారికిని సమర్థతలేదు. తెలిసినదా?
మార్కం—యమధర్మరాజా ! నీ విట్లాగ్రిహించిన నేమిచేయఁగల
వాడను. న్యాయము నింత విమర్శింపుము. నేమెక్కరియానతి
ననుసరించి వారిచే విధింపఁబడిన కార్యముల మెనర్చువాడనని
నీవింతకుముందే పక్కితివి. ఇంతలో నేల కర్తృత్వమునుఁ బైన
వేసికొనియెదవు? అదియునుంగాక

ఉ. అన్నమొ దైవమాయనుచు † నాకలితో నరుదెంచువారికిన్
సున్నముఁ బెట్టవచ్చుగతి † శుద్ధమనస్కుడనైయు మాధవున్
పన్నగభూషుని నౌజిత † పర్వతవాసునిజేర నెంచునన్
దిన్నగనేటి కీ విటులఁ † దీసుకువోవఁగ వచ్చినాడవో.

యము—ఓరీ మూఢా ! దుర్వార పరాక్రమోపేతుండై చతుర్దశ
భువన శాసనదత్తుడై దుష్టశిక్షణ శిష్టరక్షణ క్రియాసమన్వి
తుండై లోకబాంధవుఁడను త్రిమూర్త్యాత్మక దివ్యమంగళ
విగ్రహుండును నగు భాస్కరభగవానునకుఁ దనయుడవగుట
చే నరుఁడమాన స్వకీయ ప్రభావటల పోజ్వలిత దిగంత లోక
త్రయ సమన్వితుండై భయంకరనిర్ణాత విరావసదృశ సింహ
నాదకంపిత లోకత్రయస్థిత సకలదష్టరాక్షసనివహుండై భువ
నంబుల శాసించుచున్న యమునిబారికిందప్పి దాటిపో

యినప్రాణి సృష్ట్యాది నేటివరకును బుట్టియుండలేదునుమా!
 అట్టి నన్నా నీవు ర్కరించునది. నీవింక ధర్మజేవతా తిరస్కా-
 రము నొనర్చిన పాపమును బొందెదవునుమా? దానితో నీకిది
 వరకున్న పుణ్యముకన్న పాపము రెట్టింపగును. నీవప్పుడు
 నాశిక్షకుఁ జిక్కకతిప్పుదు. నాకవృత్తాంతమింకను నీకుఁ దెలి-
 యదు కాఁజాలు. ఇటువినము.

సీ. ప్రేతకాన్వయఘోర ధీకరంబై క్రాగు

చున్న తైలఘటంబు ధీకాఁకచోట

ఘోర కాకోదర ధీకారమేయ బిడాల

వృశ్చికసంఘము ధీకాఁకటిల్ల

మిటికంటుచునున్న ధీకారమేయ బిడాల

ఘోరాగ్నికుండము ధీకారమేయ బిడాల

కారుణ్యదూకులై ధీకారమేయ బిడాల

భటవర్గమొక్కట ధీకారమేయ బిడాల

కాయమును రంపకొత్తో ధీకారమేయ బిడాల

వారలొకనాక గుంపులై ధీకారమేయ బిడాల

ఘోర కుర్మార్గహృదయసం ధీకారమేయ బిడాల

వెలయుచును నరకంబు ధీకారమేయ బిడాల.

నురాపానమత్తులై మద్యమాంసభక్షాసక్తులై పాపాచరణంబునకుఁ
 జొరఁబడిన నీచులను గూర్చి వాయసంబులచే బాడిపించుచుందుము.
 ఘోర సారమేయంబులచే గరిపించుచుందుము. దుర్వ్యసనాసక్తులై
 విద్యాగంధతాన్మ్యలై స్వజాతీయమతధర్మాబులవదలి నర్థసంకరంబును
 బొందిన దుష్టులను నలుగడల మతసాంకర్యమును వృద్ధిజేసి పితృజేవత
 లకు శ్రాద్ధాదికర్మల మార్పింపఁ జేసిన చెట్టల నెట్టిన మట్టగించి ఖడ్గ
 ములఁ బాడిపింపఁజేసి బాధించుటకు ఘోరాకారులుగు మదీయభటులు

కనిపెట్టుకొనియుందురు. మరియును ద మ్మార్కాచరణసమర్థులై సాధు
 బాధామహావృత దీక్షాసంకల్పులై విద్వాంసులధిక్కరించి ప్రాచీనమత
 సాంప్రదాయముల నధిక్షేపించి నూతనసంస్కరణ నిర్మాణక్రియా కుశ
 లులమను దురభిమానము తలకెక్క గర్వాంధులై వేదవాక్యములకు విప
 రీతార్థములఁ గల్పించి వెల్లడించి దేశమునకు దుర్మతములను బోధించు నీ
 చులఁ గ్రిమిభోజనముఁ జేయించుచు నగ్నిస్తోభములఁ గొగలింపఁజేయు
 చుందుము. స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానాది సదాచారవర్జితములై మద్యపాన
 మాంసభక్షణసక్తులై పరిత్యక్త నిజవారులై కులకాంతల వెంటఁబడి తిరి
 గెడి ద్విజాధముల శూలములఁ గుచ్చి బాధించుచుండుము. కులాచార
 ధర్మములవదలి యనర్హ విద్యాసంపాదనమునకుఁ గడంగి వ్యత్యస్తార్థప్రశి
 పాదకులై జ్ఞానపాపండులై సర్వజ్ఞులమను నహంభావమున ముందు వెనుక
 లరయక జనులకు దుర్బుద్ధులఁగరపు పాపాత్ములను కట్టికొట్టి సారమే
 యంబులచే గరిపించుచుందుము. నిజదారి నేర్పింకఁ కలంచియో జనకు
 నిపై కోరికముననో జితేంద్రియుఁడు కాకపోయినను సన్యసిచి పూర్వ
 కర్మానురూపమైన వాసనల వనలఁజాలక విషయప్రసక్తులై విపరీత
 వేదాంతవిజ్ఞానప్రబోధనమును విషచేతాలవిగతభర్తృకలంజేబట్టిశిష్యు
 రాండుగఁగ సేకరించి వారిచేతఁ జరి గుంతురము తమకున్న యల్పజ్ఞాన
 మును విషయసుఖానుభవరూపమున వెల్లడించి యదియే జీవన్ముక్తి
 యనియు బ్రహ్మసందానుభవమనియు నద్వైతసద్ధియనియు బోధించెడి
 కృత్రిమసన్యాసుఁ నసిపత్రవనములఁ జేచ్చిత చ్చాఖామధ్యమునఁ
 బొర్లించి బాధించుచుండుము. కులకాంతలమరిగి భూతహత్యలంజేయు
 నీచులను భయంకరముగ ముఠుచున్న యగ్నికణంబుఁ బొర్లించి బా
 ధింతుము. ఇంక ననేక పాపముల కనేకశిక్షలుకలవు. మార్కండేయ !
 నీ వింక దేవతాధిక్కారదోషమునకుఁ గౌత్యుఁడవయ్యెదవు. నీవు
 రాకున్న బలాత్కారముగనైనఁ గొనిపోయెడఁగాని యూరకమరలు

వాడనుగాను. ఇంక నీవాంఛితంబు నీడేర్ప నా విలయకాలాభీల ప్రచం
డతర విశిఖశిఖా ప్రజ్వలాయమాన ఫాలలోచనుడగు రుద్రునికై నా
దరము కాదు.

(26 వ అనుబాధము.)

కాపున ర మ్మివలకు.

మార్కం—ధర్మరాజా! నీ యట్టహాసము కడు భీతికరము. నీ వంటి
పుణ్యాత్ములుండుటం జేసియే లోకము నిల్చుచున్నది. కాని
నీ యార్భటమునకు నేనేమియు భయపడను. ఏమందువా!
నే నే కుకార్య మొనర్చితిని నీకు భయపడవలయును? మహా
భావనమైన పరమేశ్వర సామీప్యము కొఱకై దీర్ఘతపం
బాసర్చుచున్న నాకును నీ యట్టహాసమునకును సంబంధ
మేమియును లేదు. ఏల భయపెట్ట నెంచెదవు?

యము—బాలకా! నీవు నన్నిట్లు తిరస్కరించుటకు వేరాధార మేమి
యును లేదు సుమా! నీ వీవలకు వచ్చెదవా లేదా?

మార్కం—అయ్యా! ఇతేతరాజా! నీవు భీమపడుచుంటివి సుమా!
ధర్మ స్వరూపుడవై ధర్మ రక్షకుడవై ధర్మ పరిపాలనార్థమై
విధి నిర్ణీతుడవై నిలిచియున్న నీ యట్టివాఁ డిట్టి యసమంజస
వాక్సరణి నుపయోగించునా! ఎంత మాటాడితివి? ధర్మము
నిలుచుట కాధారమే లేదా న్యాయము నకు నిలువ నీడయే
లేదా సన్మార్గ సంచారులకు నీకన్న వేరు శరణ్యమే లేదా?
ఇది నీవు మనస్ఫూర్తిగా నాడిన మాటయేనా! నీ విప్పట్టున
సంత పరపడితివో యోజించుకొనవలదా నేనెట్లు నిన్ను తిర
స్కరించితిని? నే నాడిన మాటలయందు భవదీయ తిరస్కార
మెట్లేర్పడియె? పరమేశ్వర సన్నిధిం బొందఁ గోరితి ననుట
తప్ప! గిరిజా మనోహర సాక్షాత్కారమును బొందఁ గోరితి

ననుట దోషమా ! యమలోకమున వదలి కైలాసమునే
నివాసస్థానముగఁ గోరితి ననుట ధర్మమా ! విప్రకులమున జన్మిం
చినందులకు శివునిగూర్చి తపముఁ జేసికొనుచుఁ గైలాసమున
కేగెదను గాని యమలోకమునకు రాననుట తప్ప ! మహనీయు
డవగు నిన్నుఁగూర్చి నేననుట దోషమని సంశయించితిని గాని
నీ వొనర్చిన ప్రమాదము సామాన్యమైనదియౌ శివునిగూర్చి
తపముఁ జేసికొనుచున్న నా జప తపముల కంతరాయమును
గల్పించి నాధ్యానమును భంగపరచి శంకరభక్తున కపచారము
సలుపలేదా ! ఉమా మనోహర దాసుడనగు నాకు నా మన
స్సునకు చంచలత్వమును గల్గించి తపోవిఘ్నంబును సమకూర్చి
తివే. ఇంకువలనఁ బరమేశ్వరునకు గోభ్రంశము కలుగదా ? భక్త
వనపరతంత్రుడగు శివుఁడు దీనిని సహించునా ! మహాత్మా !
నీ ప్రమాదమును వీపు తెలిసికొనక మీఁచు మిక్కిలి నిన్ను
దిరస్కరించితి ననియు నట్లొనర్చుట కాధారమి లేదని నిష్ఠురము
లాడ నుపక్రమించితివి. నా వాక్యములు సత్యములని నిర్ధా
రణ మొనర్చుట కనే కాధారములు కలవు. ఇటు వినుము.

సీ. ఇలను మానవకోటి ♦ నెల్లవేళలఁగాచు

ధర్మంబు దొక్క టా ♦ దరువుకాదె

విధ్యుక్తకర్మల ♦ విధించి చేయుచు

సురకృప యొక్క టా ♦ దరువుకాదె

హితమార్గమును జూపి ♦ సతమేగునుని పల్కు

గురుకృప యొక్క టా ♦ దరువుకాదె

అంతదూరంబేల ♦ నఖలంబుఁ గాచు శం

కర దూప యొక్క టా ♦ దరువుకాదె

నను బరీక్షించుదలచితే ♦ మనమునందు
 నీకు మాత్రము చెలియదే ♦ నిక్కమైన
 మార్గ మిదియని కాన ధ ♦ ర్మస్వరూప
 యేటి కీరీతిఁ బలుకఁగ ♦ నేమిఫలము.

మరియు నోధర్మరాజా ! ఇటు వినుము.

చ. భరభవబంధసాములఁ ♦ బాపి మహామరితౌఘ దూరమై
 శరణి నమ్ము భక్తులకు ♦ సంతత మాదరువై వరదాయకంబునై
 సురగణ సన్నతాతిశయ ♦ శుద్ధ యశోవిభవాన్నితంబునై
 పరగు మహేశు నామమె శు ♦ భంబగు దిక్కగు నాకు ధాతిలోక.

మృత్యుంజయుండగు శరమేశ్వరుని గూర్చి తపం బొనర్చుచున్న నన్నెట్లు
 గొని పోగలవయ్యా ? ఇంత యన్యాయమా ? ధర్మ కారవము నశిం
 చెనా ? ధర్మపాలకుడని పేరును వహించిన నీవే యిట్టి కట్టడి
 కృత్యంబును జేయ సాహసింపెదవా ? ఇదే నాప్రతిజ్ఞను వినుము.
 ఉమానాథ రమామనోహర వాణీనాయక శచీహృదయేశ్వరాధి
 దేవ ప్రభృతులు పరివార సమేతులై ధర్మ రక్షణార్థమై యిటు వచ్చి
 సాక్షిభూతులై నిల్చుగూక. జగంబు ధర్మావతారంబు గదా ! పరమే
 శ్వరుడు తన్మయుఁడుగదా. ఈ తరుణమున నన్నేలఁ గాపాడరాడో
 పరిశీలింపవలసినదే. అపన్నివారకుడగు శంకరుని వదలి నీ వెంట
 రాజాల. ఇదియే నిర్ధారణము

యము—ఓరీ! దుష్టా ! ఎట్లైనను గాలయాపనముఁ జేయ నెంచెదవా.

నీ కుటిలత్వము నాకడ సాగదు. భృకుటీ విశేషమాత్రమున
 జగంబులను నడంకఁ జేయుచు ప్రాణకోటి నెల్లను మదీయ
 నామోచ్ఛారణ మాత్ర భయసంచలిత హృదయూతరంగు
 లనుగా నెనర్చి ప్రచండతరముగ సంచరించుచున్న నన్నీరీతిగఁ
 దిరస్కరించి నందులకుఁ దగిన ఫలితము నుండెదవుగాక. నీవా

లింగమును వదలకున్నచో నేను నీ చెంతకు రాలేనని తలం
చితివేమో యల్లెన్నటికిని దలపోయకుము. నీ జీవితమును
గొనిపోవుట నాకార్యమై యుండ శంకరుఁ డెన్నటికిని నీకుఁ
దోడ్పడఁ జాలఁడు. నీ వా యాసకుఁ జిక్కక రమ్ము లేకున్న
నిన్నా లింగంబుతోఁ గూడ బంధించుకొని పోయెదగాక.

(అని పాశమెత్తును.)

మార్కం—(లింగమును కౌగలించుకొని) హా హమేశ్వరా! నీ
భక్తుని సంరక్షింప నిదే తరుణము. మించి పోవుచున్నది
రక్షింపుము.

(27 వ అనుబంధము)

మ. ధరవైపుట్టినదాది నీదగుపద ♦ ధ్యానమ్ము నీసేవ నే
మరక జ్ఞేయుచునున్నవాడగద నీ ♦ మహాత్మ్య మితేని నా
కెఱుంగ నృత్యమే దేవదేవ వరదా ♦ యీశా దయాపూరితా
నిరతంబు నైతి నమ్మితి నిను ధర ♦ నిగ్గంబు మృత్యుజయా.

యము—ఓరీ! దుష్టబాలుడా! వచ్చెదవా లేదా?

మార్కం—శమనా! ఎన్నిమార్లు తెలుపవలయును.

గీ. ప్రాణపదమగు శంకరా ♦ ర్చనమువదలి

యేటి కరుదెంచువాడ నీ ♦ వికమీద

మాటి మాటికిఁ గుటిల సం ♦ భాషణమును

మాని పొమ్మిక నీతోడ ♦ రాను రాను.

యము—నిష్కారణముగఁ జెడక నీవుగా లేచిరమ్ము.

మార్కం—నాచింత నీ కేమియును వలను. నా చింతలబాపఁ బర

మేశ్వరుఁ డున్నాఁడు.

యము—ఓరీ! కాచికొనుము. పాశమును దగల్చుచుంటిని.

(28 వ అనుబంధము.)

[అని పాశములేసి లింగముతో బంధింప లింగ మధ్యమునుండి

శంకిరుడు పృత్యక్షమగును.]

శంక—ఓరోరి సదాచార వివేక శూన్యా! అధికార గర్వోన్మత్తా
నా భక్తుని దిరస్కరించెదవా?

[అని శూలముతో బాధప యముడు కూలును.]

మార్కం—(చేతులు జోడించి) మహాదేవా! రక్షింపుము. నీభక్త
వాత్సల్యమును నేడుగదా కంటిని.

(29 వ అనుబంధము.)

[బ్రహ్మ, వశిష్ఠులు పృవేశింతురు.]

బ్రహ్మ—దేవాదిదేవా! మహాదేవా! శాంతింపుము. నీవు కోపించిన
లోకములు తల్లడిల్లుచున్నవి. అజ్ఞానమగు మేము నీ మహిమను
తెలిసికొనఁ గలవారమే! గౌరవనోహరా! నేటికిగదా చూడఁ
గంటిమి.

వశి—జగన్నయా! లోకసాక్షివై యజ్ఞకర్తవై నిరహంకారుడ
వయ్యను భక్తసంతానకార్యార్థమై సాహంకారుడవై చెలంగు
మహాదేవుడవు.

శా. నీవే సర్వజగన్నియామకమహాః * స్థా సమేతుండవై
శ్రీవాణీశ పురందరాది సురసం * సేవ్యుండవైయొప్పు ని
దేవా మాతెఱుంగంగ శక్యమగునా * నిత్యుండ వివేకదా
భావంబుడు దలంచి మౌక్తికము కా పాడంగదే శంకరా.

మహానుభావా! ఈ యముడు విధ్యుక్త కార్యచరణుడగుటకుంత
ప్రయోడు.

బ్రహ్మ—శంకరా! ఏని నిట్లు పడఁగొట్టుటవలన లోకములకుఁ గీడు
వాటిల్లును. పుణ్యపాపవిమర్శనము తగ్గను.

శంక—వశిష్టా! పితామహా! ఈ యముడు నియమితకార్యకరుడ
య్యను నన్ను దిరస్కరించి మద్భక్తుని బంధించుటచే శిక్షింప
వలసి వచ్చెను. ఇకనైన బుద్ధి దెలిసికొని సంచరించు గాక.
శమనా! లెమ్ము. (లేవదీయును.)
(యముడులేచును.)

(నారదుడు, మృకండుడు, మరుద్వతియు బ్రవేశింతురు.)
నార—అహ! నేడంతభాగ్యము. మృకండమరుద్వతులారా! భగవా
నుడగు చంద్రహాసాక్షాత్కరించియున్నాడు. నమస్కరించి
మృత్యు జయ విలాసమును జూతమురండు.
(30 వ అనుబంధము.)

(సమీపించి.)

గంగాధరా! ఇతఁడెవ్వరు? యముడేనా?
యము—ఈ నారదుడు తన వెకసక్కెపు పురాణమును విప్పుచున్నాడు.
ఇదంతయు వీనిమాయయని యెఱుంగ మోసపోయితివి.
నార—ధర్మరాజా! ఇట్లుంటివేమి? ఈమార్కండేయులు నీలోకము
నకు రానన్నవాడా యేమి అంతమాత్రమున నీపూరకుండవే?
ఏలయిట్లు విన్ననై యుంటివి. నీయత్నము సఫలము కాలేదా?
యము—(తనలో ఈ పరిహాసవాక్యములు శూలఘాతలకన్న నెక్కు
వగ బాధించుచున్నవి. ఈశంకరుడు నన్నట్లే పడియుండనిచ్చిన
మేలును నుండెడిది.)

నార—ధర్మరాజా! నూరాడవేమి? నాడు నాతో నేమంటివి? మా
ర్కండేయుని గొనిపోకున్న నన్ని పేరునఁ బిలువవలదంటివే?
ఇప్పు డేమవిపిలువవలయును? తెలిసెనా శివభక్తుల సతాపము?
యము—దేవాదిదేవా! శేషాహిభూషణ! మందుడనై తెలియక జేసిన
నేరమును సైనింపుము. ఇకమీద, శివ కేశవనాదభక్తుల

చెంతైనపోను. మార్కంజేయ! నీవలన నీశ్వరచూహాత్మ్యమును దెలిసికొంటిని. మృకండమునందా! నేటికి నాపగ్గమాదమను గ్రహించితిని.

మరు—తనయా! మృత్యువిహీనుడవైతివిదా.

మార్కం—అమ్మా! జననిజనకులరగు మీదయవలనను శివానుగ్రహము కల్గిని నాందుని ప్రయత్న ఫలితమువలన భయములన్నియుఁ దొలఁగెను.

నార—పితామహా! మృకండా! మానప్రలయైన నేమి దేవతలకైన నేమి దానప్రలయైన నేమి? కర్మఫలితమనుభవింపక తప్పదు.

గీ. కర్మ మనుభవింపక పోదు ♦ కల్పకోటి
వత్సరమ్ములకైనను ♦ వసుధలోన
మంచియైనను జెడుగైన ♦ సంచితమ్ము
ననుభవింపనే వలయుఁ ద ♦ ధ్యాయ సుండి.

పరేతరాజా! నీ యహంభావ విడఁగెనా?

యము—సర్వము నశించెను.

శంక—మార్కంజేయ! ఇటు రమ్ము (తలపై చేయుచుంచి)

గీ. తరణి చంద్రాదు లున్నంత ♦ వరకు ధరణి
పోడశాబ్ద జీవితుడవై ♦ శుద్ధమితిని
దిరుగుచూపము లోకోప ♦ కరుడవగుచు

సర్వశుభములు నీకబ్బు ♦ సత్యమిదిను.
నేటినుండియుఁ దల్లులు తమ బిడ్డలను నీ పేరున దీవించురు గాక!

అందరు—తథాస్తు. (మంగళము.)

తెరపడును.

మా ర్క-౦ డే య నాటకము .

. అనుబంధములు .

ఈక్రింది యనుబంధముల సంఖ్య తప్పులుపడుటచే పేజీనంబరు కూడ చేర్చబడెను గాన నటకులు జాగ్రత్తగా కనుగొనవలెను.

1 పేజీ. 1 వ అనుబంధము.

నారదుడు— మోహన—త్రిశ్రీగతి అది.

గంగాధర హరహరహరశంఖా! కలుష దురితహరణ॥ గం॥

పావనచరితా నీదగు - పరమమృత్యో పతనమునన్ । బ్రహ్మా
నందము కల్గెను । ధన్యమయ్యె నాజన్మము । పరమపురుష సురవినుత
పాపటనీదహన॥ గం॥

2 పేజీ. 2 వ అనుబంధము.

నారదుడు— బేహగ్—అది.

జయజయ పశుపతి జయజయ శూలీ । జయజయ నుతవన
మాలీ । జయ నిగమాగమ మార్గవిహారి । జయ శోపాలహరా॥ జ॥

పాతక సంహరణా సుచరణా । వరకరుణాభరణా । సుచరణా
వరకరుణాభరణా॥ జయ॥

3 పేజీ. 3 వ అనుబంధము.

మృకందుడు— ముఖారి—అది.

ఎంతటి దైన్యము - నందగవలసె ।

ఇంతిరో నాకట - నేమని తెల్పును॥ ఎ॥

సాటిమునులలో - సరితూగజాలని ।

మేటి వ్యర్థుడనైతి - జోటిరో నే నిత॥ ఎం॥

10 పేజీ. 4 వ అనుబంధము.

నారదుడు—

బేహగ్—అది.

నీపదభక్తుడనో - పశుపతీ నీలగళాన్విత నాం । పాపముల్ -
బాపుము శుభసదనా । జయజయజయజయజయ గౌరీశా । జయ
గోపాలహరా । జయ సకలాగమ మార్గసంచారా । జయగోపాలహరా॥

11 పేజీ. 5వ అనుబంధము.

మృకందుడు—

శంకరాభరణము—అది.

నందనము - వందనము శుభచరితా వరతపోధనాన్వితా॥ వం॥
నిరుపమ సుచరితమానివరా । నీరజాత్మ పదగాననిలోల॥ వం॥

12 పేజీ. 5వ అనుబంధము.

నారదుడు, మృకందుడు—

మాయామాళవశౌళ—అది.

హర హర హర శంభో - మహాదేవ గంగాధర శరణ శరణ
భవ॥ హర॥

భావమందు నిను దలంచుచునుంటిని పరమకరుణ గనరాదా ।
సను గావగ యీలరారా దా । నీవాగమంఢిమేళాదా । కరమసాదా
విదితవేద । ప్రోవగావా॥ హరి॥

13 పేజీ. 6వ అనుబంధము.

మృకందుడు, మరుద్వతి—

హిం. కాశి—త్రి-వక్.

* కాంతా భయకరమగు । కాననమును కనులలరగ । ముదమొ
సంగెడి చూచుచూ । చూచుమా॥ మనమున కతి సమ్మోదమొసగు
చుండ నిదెకనుమా॥ కాం॥

మరు—తాల సాల హింతాలరసాల మహా భూజసమితి । తద్ద
యు మానసమున కానందము పురిగొల్పేగా । ధరణిజముల చందము

గన । నా । కాహా । పలుగుతులను మనమునకును । విభ్రమ మది
కలిగించెన్ ॥ నాధ॥

18 పేజీ. 7వ అనుబంధము.

మృకండుడు—

నాదనామక్రియ—అది.

పాహినమస్తే - భావజారే । పాలయమాం । పరమపురుష॥ పా॥
దీనపోష । దివ్యవేష । దేవదేవ । దివ్యప్రభావ॥ పా॥
పాపనాశ । పార్వతీశ । భక్తపోష । భవ్యవేష॥ పా॥

21 పేజీ. 8వ అనుబంధము.

కళ్యాణి—రూపకము.

దేవీ మహేశ్వరి । మాదిక్కుచూడుమా । జనని॥ దే॥
పావనితుహి - నాద్రీనిలయే । భక్తలోకపోషిణీ । పాపలోక
విధ్వంసిని । పాలితత్రీభువని । గుణమణి । సకలభువన పరిపోషిణి ।
సకలపాప విధ్వంసిని । సర్వవిబుధ సమ్మోదిని । సంతతానందదాయని॥

24 పేజీ. 9వ అనుబంధము.

మరుద్వతి—

బేహగ్—అది.

రా రా నాకుమార । రమ్యగుణాధార కుమారా । రమ్యగు
ణాధారా॥ రా రా॥

మా రాకారా । మందస్మితధర । మంజులగుణబృంద । సుకుమ
రా । మంజులగుణబృంద॥ రా రా॥

25 పేజీ. 10వ అనుబంధము.

మార్కండేయులు—

బేహగ్—అది.

సంత సమామృత సాతల్లీ । స్వాంతమునకు సంతసము కల్గెనేడు॥

పుణ్యకాంతలకు వందన భాగ్యము । పూర్వపుణ్య వశమునగాదా ।
ముక్తిబొంద సాధనమదిగాదా॥ సంతసమాయెనుగా మాలా । జన్మ
సార్థకము సంభవించె నితః॥ సం॥

27 పేజీ. 11వ అనుబంధము.

కళ్యాణి—ఆ

నదా మదిని భజించెద శ్రీధర । సకలలోక పాలకవినుత॥
వేమారు నిన్నేడుచునుంటిని పామరత్వ మెడ బాపుము శంకర॥ స॥
మహామహులు నీ మహిమల గన్గొన । నేర్పరైరి గారీనాథా ।
మాననీయ నా మానసపీఠము బాయకయ్య సర్వేశ్వర హరహర॥స॥

34 పేజీ. 12వ అనుబంధము.

బాలురు—

దేహాగ్—ఆది.

జయజయజయ గోపాల పురారీ । జయజయజయ రజతాద్రి
విహారి॥ జయ॥

జేవదేవ చిన్మయస్వరూపా । త్రిపురాసుర ప్రాణానిలసంహర ।
దివ్యయోగిమానస సంచారా । కనుగొనరారా । జ్యోతివిదేరా । మన
సిజసంహర । పాపహర । దలచితి రా । కేంద్రధరా॥ జయ॥

37 పేజీ. 13వ అనుబంధము.

బాలురు—

నవరోజు—త్రివిధక.

శరణు శరణు నీలకంఠ । పాపహర, దీనాథారా । మూరహర॥

కామితఫలదాయక మో । కల్పశముల బాపుమా - గరళ
ధరా । కనుపతి రాకేంద్రధరా । శంకరా, నిలకలయైన నినుదలచితి
మాయ్య । భావాతీతా । మూరహర॥ శరణు॥

38 పేజీ. 14వ అనుబంధము.

మరుద్వతి—

నాదనామక్రియ—ఆది.

నాయనా నాతనయా । నాపెన్ని ధానమా॥ నా॥

నినువీడి నేధర । నిలువగ నేర్తునే । మనసిజసమనిభ । మంజుల
వేష॥ నా॥

ఏగతిసై చెవ । నీశోకంబుసు । ఎవ్వరునాసుతు । గాచెడివారలు॥

40 పేజీ. 14వ అనుబంధము.

మార్కండేయులు—

కాఫీ—ఆది.

మృగధర సురవరనుతపదసరసిజ । మృడానీశ గజచర్మాంబర
ధర ఈశ॥ లోకపాలక చంద్రమకుట॥ మృ॥పరమపురుష యఘసంహరణా । పంచవదన మన్మథహాననా ।
పాలింపుము నను భవతరణా । వరములొసంగుము వృషగమన॥ మృ॥

43 పేజీ. 15వ అనుబంధము.

మార్కండేయులు—

బిళహరి—ఆది.

ఎన్నగ మనతరమే । పరమేశు నాజ్ఞ నీధారుణిలోపల॥ ఎ॥

అహంభావమును వహించుచును యహరహంబు । నరులిలఁ
దిరిగడరే । మహాదేవు నాజ్ఞలేక ధరలో । మృత్యువైన చేరగలదె ।
మసలను॥ ఎన్న॥

44 పేజీ. 16వ అనుబంధము.

నారదుడు—

హరి కాంభోజి—ఆది.

పాతకసంహరణా । సుచరణా । పాలిత విబుధగణా । సుచ
రణా । పాలితవిబుధగణా॥ పాల॥

జయజయజయజయ చంద్రార్థహారీ । జయ గోపాలహరా
జయ సకలాగమ । మార్గవిహారీ । జయ పురదైత్యహరా॥ పా॥

49 పేజీ. 16వ అనుబంధము.

హిందూస్తాని తోడి—ఆది.

మార్కం—సెలవొసగుడీ । మునులు ననుకొని చనెద రిక॥ సెల॥
జనని జనకులార నే నీ । తరుణమున జని యరుడెంచెద నిక॥
మరు—పోయిరమ్మ నా! తనయ నిన్నిక౯ సకలసురులు దయఁగ నెదరు!
శుభమగు నిక మునులతో జని । రమ్మిక౯॥
మృకం—పోయిరమ్మ నాతనయ నీవిక౯ । శంకరుండు నీ । జీవితముల
నిక । పెంపుజేసి । దయ మనుచును । గావుతె॥ సె॥

49 పేజీ. 17వ అనుబంధము.

వశిష్ట, నారద, మార్కండేయ. హరికాంభోజ—ఆది.

నీకదభక్తుడనో । నిటలాతొ । నీదయగోరితినో । హరహరా ।
నీదయగోరితినో జయజయజయ కం । దర్ప సంహారా । జయగిరిజా
రమణ । జయ త్రిపురాంతక మృగధరశంభో । జయగిరిజారమణా॥

54 పేజీ. 18వ అనుబంధము.

నారదుడు— విశహరి—త్రి—పక.

తెలిసికొనగ దరమానే । త్రిపురాంతక చరితంబుక॥ తె॥
పరమపురుషు డగువాడు । భక్తజనాస్వయ సులిభుడు । కంక
జాసన నుతుండు పార్వతీమనోభవుండు । వరదుండు । కరుణాభుడు
దీనదయాపరు డగు శివు॥ తె॥

59 పేజీ. 18వ అనుబంధము

యమును— శంకరాభరణస్వరములు—త్రి - ఏక.

చాలుచాలు నీవిటేల । వల్కెద విక నారదా । మేలమాడు ।
చుంటివా నీ మనమునకుచు । తెలియదో॥ చా॥

ఏటికి నీ వీనాను । ఈగతిపలికెద విందు మేటియైన శమచుని
బల । మెరుగవె జగమందు॥ చా॥

62 పేజీ. 19వ అనుబంధము.

యమును— శంకరాభరణము—ఆది.

ఇదిగోచ నెడక । జగత్స్థలిగో । గొనితెచ్చెదనా పాణింబు॥
పరమశంకరుండైనను ధరణి । భార్గవీశుడైనకా తోడుచూడగా రాగ
లరే యా । విప్రకుమారునకుకా దేవమునులు మెచ్చకా । నే । కొని
తెచ్చెద నాజీవంబుల్॥ ఇ॥

62 పేజీ. 20వ అనుబంధము.

నారదుని— ఆనందశైరవి—ఆది.

పాలి మమా । పార్వతీహృదియేక॥ పా॥

పాలింపకున్న । పరు లేరుదిక్కు । పంకజాసనమత । పరమానం
దధామ॥ పా॥

పలుమారు నీ । నామమంత్రముచు భజనజేసెదను । గంగాధరా
భక్తబృందపాల । పార్వతీ హృల్లోలా । వందితాళుల । భువన
జాల । శంభో॥ పా॥

63 పేజీ. 20వ అనుబంధము.

మార్కం—

శంక రాధరణము—అది.

శ్రీమద్భజనక | బాలశశిశేఖ రార్ధనారీశ్వర | భవహర
పురహర | పరమశుభసదాశిత || వేదాంతవిదితాఖిలకారణాకారక |
శ్రీమద్మహామానీశ్వర సన్నత వరవాణీశ సురార్యపూజిత | పాద
లోకరత్నక కరి | నమామి దేవదేవ దివ్యభావ || శ్రీ ||

శ్రీద సకల విబుధసురగణ | మునిగణవినుత సుచరణ | శశిహ
సితమకుట దనుజహరణ | పరిశోషిత త్రిభువన | ననవసన త్రిపుర
సురపురహరణ మదనవాసన | నిరాభాస నిరాజనా | నిర్వికార || శ్రీ ||

చ || నామితే చరణయుగళే | మునిమానస సువాస శ్రీ | పం
చవదన ఘోసమూహభూషణ పార్వతీ రమణోరగ సన్నత | నిష్కా
మ | నిర్ద్వంద్వ || శ్రీ ||

64 పేజీ. 21వ అనుబంధము.

యముడు—

గారువ—అది.

ధారుణిని నాశాసనమునకును | వేరుకల్గుచె యోజింపన్ |
మానవుడయిన దానవుడయినన్ | దాటగలరే యోజింపన్ | భువన
ములన్ | ప్రళయములై | తనరుగదా | జీవులకెల్లెడ || ధాత్రి శ్రీగతి ||

నరులనగను దలపగా | కడుసుకరులుగారె న | స్కావరమున
మారువలికి | నిర్వగలరే మానిలా | నిలులనగను జెల్లునా | ఇదె వీరి
గొనిపోవనా || ధా |

67 పేజీ. 22 వ అనుబంధము.

మార్కం—

కళ్యాణి—అది.

ఈవిధమున బయటకు వెళ్లి | కోశమునా | జగతి నెలుల | నను
గొనిచన || నీ ||

పరమశివుని నే । నిలాతలంబున । శరణమనుచు మది । సమ్మితి
గాదా । ధర్మపాలకుడ । వై జరియించెడి । ధర్మమూర్తివగు నీకిది
తగు నే॥ ఈ॥

68 పేజీ. 23 వ అనుబంధము

యము—

కేదారి—అది.

వలదు వలదు నీ । విటులబల్కినను । ఫలములేదికను । కను
గొనుమా । ఇది వినుమా తగదుసుమా । కడలిర మ్మికను భూసురతనయా॥
మార్కం—వలసీగతిని । వచియించెద విది హితముకాదు నీ - కింతన
యా ధృతపదయా॥ వ॥

పరమశివుని సత్కరుణను గోరెడి బాలకుడని నను ।
తెలియవాకో॥

యము—చలంబునక । నీవికక । జాలముచేసిన ఫల మేమి॥

మార్కం—నీ వెంటనే రాగతమేమి । తెలుపుమయా॥

యము—తగవయ్యా॥ వల॥

70 పేజీ. 24 వ అనుబంధము.

శంకరాభరణ స్వరములు—త్రి-వక.

యము—రమ్మిటకు కుమారా॥

మార్కం—వాదమాడమేలా॥

యము—పలుకులుడిగి తొలగ వే॥

మార్కం—పంతము లికమానవే॥

యము—రమ్మి॥

మార్కం—పరమశివుని లోకంబును నేకోరినవాడక॥

యము—కరుణావదలి నాలోకమునకు గొనిపోయెడు - వాడకా।

మార్కం—దయనుగను జగాన।

యము—రమ్మిటకు బిరాన॥ ర॥

71 పేజీ. 25 వ అనుబంధము.

యముడు—

హిం—కాపీ—ఆది.

ఇటుల పల్కగను । తగదుసుమా । పలుమరు పిలిచితి । రయ
మున లెమ్మిక॥ ఇ॥

చాలుచాలు ధీరుడవయి నీవిక మేలమాడ స్వాంతమందు వ
లచితో । జాలమిటుల సేయనీదు మనమున । నేమని కడువడిదలచితి
చాలుడనుచు నిన్ను విడువజాలను । చాలునిక చాలునిక । రమ్మిట॥ఇ

74 పేజీ. 26 వ అనుబంధము.

యముడు—

శంకరాభరణము—ఆది.

కుటిలమతిని నీ । విటులబలికెడవె । నిను గొనిపోవక వదలు
చునా । వలదుసుమా చెడియెడు । మాటలవిని నావెంటనెరమ్మా॥ కు॥

వాడమాడ నా తోడేగొదికను । పంతురించినరు ఫలమేమి । పం
కజానను డైననుగానీ । రుక్మిణైన నిను । రంకింపగలడె॥ కు॥

77 పేజీ. 27 వ అనుబంధము.

మార్కం—డేయులు—

కళ్యాణి—యాపకము.

కావగ నను । తరుణమిదియె గద - శ్రీ శంభో॥

అవన్నుడనైతిని నా । యార్తిదీర్చి శంకరా॥ కా॥

పరమపురుష - పరశుభంకర । పాపహరణ - భవభరణ ।

భుజగభూషణ - భక్తప్రేక్షణ । బోధవే సను - భయముబాపి ।

77 పేజీ. 28 వ అనుబంధము.

యముడు—

శంకరాభరణము—అది.

ఓరిమరాత్మా । ఇంతకావరమ ననుదిరస్కరించెదవౌరా । ధా
రుణిలోన నిరాదరణంబురు జేసెదవే పాపాత్మా॥ ఓ॥

వాదగు పాశముచే నిన్నుకా । బంధించెద నేనికమీదకా । నిన్ను
గావగా రాగలరెవరో । వీక్షింతు ద్దృష్టాత్మా॥ ఓ॥

78 పేజీ. 29 వ అనుబంధము.

మూర్ఖుండేయులు—

కామపథని—అది.

గానలోల శ్రీ కరుణాలవాల॥

దానవాంతకా నకా - దరిజేర్పవేర । జ్ఞానదాయకా దరి । జేస్సు
మయ్య । గా॥

నిన్నులేని తలము - నిఖిలలోకములను నీలకంఠ వెదకి కనజాలమ
య్య । నీరజాక్ష వినుత నెనరుంచవయ్య । నిఖిలలోకరక్ష చిన్నికృష్ణ
వినుత ॥గా॥

79 పేజీ. 30 వ అనుబంధము.

మంగళము.

హిం - కాపీ—అది.

మంగళవిషదెకొనుశరదాభిదేహమంగళమో గౌరీనాథా॥మం॥
చర్మాంబరధర । శంకరహరహర చిన్మదాంతశోభితదేహ॥మం॥

